

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1903. Andra Kammaren. N:o 62.

Onsdagen den 13 maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades de vid kammarens sammanträde den 6 innevarande maj förda protoll.

§ 2.

Föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden n:is 87, 88 och 89.

§ 3.

Herr talmannen, som förmälde sig hafva angående tiden för omröstningarna samrådt med Första Kammarens talman, tillkännagaf, att gemensamma omröstningar skulle måndagen den 18 maj företagas med afseende på de voteringspropositioner, som då vore af kammaren godkända.

§ 4.

Till afgörande förelåg statsutskottets utlåtande n:o 11, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Punkterna 1:o—7:o.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Efter föredragning af *punkten 8:o* begärdes ordet af

Herr Hammarlund, som yttrade: Herr talman! Innan vi gå att fatta beslut i den nu föredragna punkten, ber jag att få något starkare, än hvad som skett uti utskottets motivering, betona, att det här delvis gäller öfverflyttandet af ett anslag från 8:de till 10:de hufvudtiteln.

Det förhåller sig nämligen på det sättet, att på 8:de hufvudtiteln utgår för närvarande ett anslag på 347,500 kronor såsom bidrag till högre skolor för kvinnlig ungdom. Af detta anslag äro, enligt Riksdagens i fjor fattade beslut, 10,000 kronor afsedda att utgöra bidrag till pensionsinrättningen för lärarinnor vid Sveriges högre skolor för kvinnlig ungdom, motsvarande högst 30 kronor för

hvarje delägare, som erlagt årsavgift. Nu har eu annan pensionsinrättning, afsedd för de högre skolornas lärarinnor, nämligen Svenska lärarinnornas pensionsförening, begärt ett liknande statsbidrag. Kungl. Maj:t har varit med härom, men på samma gång har Kungl. Maj:t ifrågasatt, att denna post skulle öfverflyttas från 8:de hufvudtiteln till den 10:de. Detta finner jag vara riktigt. Det är i sin ordning, att, då det är fråga om en pensionssak, anslaget icke utgår från 8:de hufvudtiteln, utan från den 10:de. Häremot har jag således ingenting att anmärka och ej heller har jag någonting att anmärka mot den föreslagna höjningen från 10,000 kronor till 19,000 kronor, på det att äfven Svenska lärarinnornas pensionsförening må få bidrag. Men jag har velat uttryckligen betona och framhålla, att af dessa 19,000 kronor, som vi nu gå att bevilja, 10,000 kronor *förut* äro uppförda på 8:de hufvudtiteln.

Jag har velat framhålla detta, så att, då vi komma till den ännu icke afgjorda 15:de punkten under 8:de hufvudtiteln, — ty denna punkt är ännu icke afgjord — det då icke må sägas, att vi förbisett denna sak och här beviljat ett alldeles *nytt* anslag på 19,000 kronor och således icke då kunna göra minskning i de ordinarie anslagen under 8:de hufvudtiteln, ifall skäl finnes för ett dylikt yrkande. Jag hoppas, att utskottet icke förbiser detta, utan beaktar hvad statskontoret härvidlag framhållit.

Under denna förhoppning och under betonande, att uti de 19,000 kronorna ingå 10,000 kronor, som *förut* uppförts under 8:de hufvudtiteln, har jag ingenting att invända mot den föredragna hemställan, utan ber att få yrka bifall härtill.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkt 9:o.

Ang. utredning i fråga om pension åt föreståndare för folkhögskolor.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till utskottet hänvisad motion, n:o 44, hade friherre *F. C. K. Barnekow* föreslagit, att Riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t måtte låta verkställa och för Riksdagen framlägga utredning, om och under hvilka villkor pension måtte genom bidrag från staten, vederbörande landsting och från de pensionsberättigade själfva kunna beredas sådana föreståndare för folkhögskolor, som uppnått 65 års ålder och minst 30 år tjänstgjort som lärare vid folkhögskola eller någon statens läroanstalt.

Utskottet hemställde dock, att friherre Barnekows ifrågavarande motion icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Sedan berörda hemställan blifvit uppläst, lämnades på begäran ordet till

Friherre Barnekow, som yttrade: Herr talman, mine herrar! Då jag mottog detta utskottets betänkande, kände jag mig ledsen

öfver att utskottet äfven i år afstyrkt min motion. Men när jag så läste motiveringen, vaknade hos mig ett nytt hopp. Den påminde mig om något, som inträffade i början af min riksdagsverksamhet. Då väckte jag en motion. Den remitterades till statsutskottet, men statsutskottet afstyrkte densamma. Jag beklagade mig då för en mycket framstående medlem af kammaren, som äfven var medlem af utskottet. Han sade: det är visserligen sant, att motionen blifvit afstyrkt i klämman, men den är tillstyrkt i motiveringen. Detta tyckte jag var litet underligt och begärde en förklaring. Han gaf då den förklaringen, att om man läste motiveringen, skulle man finna, att utskottet mycket vänligt omtalat denna motion och tillika gifvit en bestämd fingervisning, huru man skulle förhålla sig för framtiden för att få den antagen. Detta är just hvad utskottet härvidlag gjort, och därför är jag utskottet tacksam. Utskottet säger i början af motiveringen, att det finner goda skäl tala för min motion, och omnämner den i mycket vänliga ordalag. Därefter säger utskottet, att det icke vill tillstyrka motionen i den form, hvori den föreligger. Utskottet anser, att Riksdagen icke bör taga initiativ, utan att initiativet bör tagas af föreståndare eller styrelserna för dessa skolor, och vidare gifver utskottet en bestämd fingervisning, i hvilken form det vill hafva den, och förordar särskildt ett sådant system som det i Svenska lärarinnornas pensionsförening tillämpade. Det är den ena fingervisningen. Vidare säger utskottet, att jämväl andra utvägar kunna tänkas leda till målet.

Utskottet har således enligt mitt förmenande bestämdt sagt, att om motionen återkomme i en annan form, är utskottet villigt att tillstyrka bifall till densamma.

Men, mine herrar, det är icke af någon särskild envishet, som jag yrkar på pension åt dessa folkhögskoleföreståndare, utan därför att jag i öfver 30 års tid varit ledamot i en folkhögskolas styrelse och sett, hvilket otroligt arbete dessa lärare hafva, och hvilket gagn och nytta dessa skolor åstadkomma, och därför anser jag, att det är nödvändigt, att dessa skolor fortfarande uppehållas, så att de kunna drifva sin verksamhet på samma sätt som hittills. Och det är det jag befarar icke skulle kunna ske, om icke föreståndarne få någon pension. Pensionssystemet är här i landet så utveckladt. Så t. ex. gifver staten alla sina tjänstemän pension. Jag vill icke tala om enskilda personer eller bolag, som aflöna sina tjänstemän och direktörer så högt. Till och med om ett bolag icke kan gifva någon utdelning, sitta dessa bolagsdirektörer med höga löner och pensioner. Och en sådan institution som hypoteksföreningarna, hvilkas medlemmar uteslutande äro skuldsatta landtbrukare, äfven dessa hafva funnit för godt att gifva pension åt sina tjänstemän. Under sådana förhållanden är det klart, att, om våra folkhögskolor icke ha förmåga att aflöna sina tjänstemän med höga löner och icke ge dem pension, det kan komma att inträffa, att det blir svart att få dugliga föreståndare; och på dessa personers förmåga och skicklighet beror till en stor del skolans anseende.

Ang. utredning i fråga om pension åt föreståndare för folkhögskolor.

(Forts.)

Ang. utredning i fråga om pension åt föreståndare för folkhögskolor.

(Forts.)

Att nu yrka bifall till motionen kan icke gärna komma i fråga, då den enhälligt afstyrkts af utskottet och sannolikt afslagits af Första Kammaren. Men jag hoppas, att, om kammaren godkänner utskottets motivering, den också skall erkänna, att jag i denna utskottets motivering har fullt fog att en annan gång återkomma med motion i ämnet. Och då hoppas jag, att alla folkhögskolans vänner, hvilka jag tror i denna kammare äro många, skola lämna densamma ett kraftigt understöd.

I detta anförande instämde herrar *von Schéele, Ernst Carlson, Persson* i Arboga, *Hellman, Nilsson* i Bonarp, *Wavrinsky* i Stockholm, *Ericsson* i Ahlberga, *Sandin, Hammarlund, Sterner, Broomé* i Bärslöf, *Thylander, Johansson* i Jönköping, *Hörnsten, Berg* i Stockholm, *Carlheim-Gyllensköld, Johansson* i Öija och *Kronlund*.

Herr Andersson i Helgesta: Då jag är af samma åsikt som motionären, skall jag be att få yttra några ord i denna fråga.

Vi veta, att våra folkskolor i begynnelsen haft mycket motstånd att bekämpa. Men det oaktadt hafva de nu spridt sig öfver hela vårt fosterland ända längst upp i Norden. Och ingen af denna kammares ledamöter vill väl betvifla, att deras verksamhet är nyttig och god för det uppväxande släktet och vårt fosterland. Vi hafva känt behof, icke allenast att folkskolan skulle få skickliga lärare, som den verkligen har, utan äfven att den ungdom, som har behof af bildning och törst efter upplysning, skulle få utveckla sig något mera. Därför var det, som vi ansågo, att det borde finnas folkhögskolor, där de kunde få tillfälle att få mera kunskap och deras läslust och kunskapsbehof kunde utveckla sig, så att de sedan genom själfstudier måtte tillägna sig kunskaper. Skall detta kunna ske, måste vi hafva skickliga lärare. Ty våra folkhögskolor bero hufvudsakligen på föreståndarne. Om icke de äro skickliga och nitiska i sitt kall, kunna icke folkhögskolorna äga bestånd. Men om vi få skickliga och dugliga lärare, gå skolorna framåt och vinna folkets intresse, såsom vi sett hos oss och på flera andra ställen. Men skall detta kunna äga rum, måste dessa personers framtid tryggas. Ty då de hafva tillfälle att komma in vid elementarläroverken eller på andra banor, hafva de hopp om att få understöd på sin ålderdom. Men här hafva de icke något sådant. Här hafva de blott sitt intresse och lämnas åt sig själfva på ålderdomen. Detta går icke i längden. Jag tror, att de borde hafva något understöd likaväl som de öfriga, och min öfvertygelse är, att de äro lika förtjänta därpå som elementarlärarne och andra, som nu åtnjuta statsunderstöd.

Jag må bekänna, att, då jag först läste detta utskottsbetänkade, jag tänkte, att det måste finnas många reservationer från Andra Kammarens ledamöter, men till min ledsnad fann jag, att icke en enda från denna kammare hade reserverat sig mot utskottets förslag.

Utskottet säger i sitt betänkande, att dessa lärare äro väl förtjänta af pensioner och att det bör tagas under öfvervägande, huru-

vida icke de äfven böra erhålla sådana, men därefter kommer utskottet till det slut, att det afstyrker motionen. Detta är, såsom man säger, de obotfärdiges förhinder.

Då förra året en liknande motion var före, afstyrkte utskottet densamma på den grund, att motionären icke anvisat någon väg, hvarpå man borde gå. Nu har motionären föreslagit, att en utredning borde verkställas, på det att pensioner kunde utgå genom bidrag från både lärare och landsting, hvarjämte staten äfven borde bidraga med något. Jag anser, att den af motionären anvisade vägen är mycket lämplig, och det förvånar mig, att ett förslag om afåtande af en skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om verkställande af en utredning, huruvida dessa lärare icke kunde på detta sätt erhålla någon pension, icke kunnat vinna utskottets bifall.

Då vi för några dagar sedan hade före en pensionsfråga, väcktes utaf två af statsutskottets ledamöter förslag därom, att pension skulle beredas en tjänsteman, som icke vore berättigad till någon pension. Jag trodde, att dessa personer nu skulle hafva reserverat sig och äfven erkänt, att folkhögskolelärare och föreståndare borde berättigas till pension. Men så har dock icke skett. Under sådana förhållanden vill jag vädja till kammaren, — ty för hvilka äro folkhögskolorna särskildt afsedda, om icke för allmogens söner och döttrar — om den icke skulle vilja bifalla motionen, så att frågan om beredande af något understöd åt dessa lärare kunde underkastas Kungl. Maj:ts pröfning, och förslag därom sedermera framkomma till Riksdagen.

Jag hoppas, att kammaren icke måtte afslå denna billiga begäran, och därför yrkar jag bifall till motionen och afslag å utskottets förslag.

Häruti instämde herrar *Ström* i Transtrand, *Forsberg*, *Lindgren* i Örebro och *Jansson* i Edsbacken.

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Herr talman, mine herrar! För min personliga del skulle jag ej haft något emot att tillstyrka bifall till motionen, om jag hade trott, att man kunnat vinna något därmed. Men jag tror, att de, som vilja göra något för folkhögskolelärarnes pensionering, göra dem en mycket stor otjänst genom att bifalla motionen, sådan den nu föreligger.

På afdelningen gjordes åtskilliga försök att åstadkomma något, men det lyckades icke, och för att ändå komma målet så nära som möjligt ansågo vi, att detta skulle bäst vinnas med den motivering, som uti betänkandet förekommer och äfven nu af motionären godkänts.

Jag hoppas, att kammaren skall inse, att beslutets verkan skall blifva mycket starkare, om en sådan motivering blefve godkänd af båda kamrarna, än om olika beslut fattas i de särskilda kamrarna. För öfrigt är jag öfvertygad om att det är alldeles nödvändigt, att vi slå in på den af motionären föreslagna vägen, därest vi skola kunna skaffa lämpligt och dugande folk för att sköta

Ang. utredning i fråga om pension åt föreståndare för folkhögskolor.

(Forts.)

Ang. utredning i fråga om pension åt föreståndare för folkhögskolor.

(Forts.)

dessa ansvarsfulla poster. Jag skulle icke ett ögonblick tveka att rösta för en pensionering af dessa lärare, så fort det blifvit utredt, hvilket som är det lämpligaste sättet för pensionernas utgående. Nu är emellertid förhållandet sådant, att dessa lärare utgöra en så liten kår, att de icke kunna bilda en egen pensionsinrättning, och då därtill kommer, att deras aflöningsförhållanden äro så väsentligt olika, blir det äfven svårt för dem att få ingå i någon annan pensionsinrättning. Således erfordras en betydlig utredning i detta afseende, och en sådan kan mycket väl verkställas af föreståndarne jämte styrelserna. Sedan en dylik utredning blifvit gjord och framställningar i anledning af densamma inkommit till Kungl. Maj:t, hoppas jag, att Kungl. Maj:t måtte taga frågan under öfvervägande, då den ju är för vårt folkhögskoleväsen af största vikt. Jag anhåller därför, herr talman, att just för frågans framgång få yrka bifall till utskottets förslag.

Herrar *Henricson* och *Johansson* i Stora Mellby instämde häruti.

Herr *Andersson* i Helgesta: Den siste ärade talaren påstod, att icke något sätt blifvit angifvet, huru dessa pensioner skulle utgå. Skulle så varit förhållandet, skulle äfven *han* hafva varit med om att bifalla motionen.

Med anledning häraf skall jag be att få uppläsa några rader ur utskottets betänkande: »Pensioneringens anordnande kan ju ske på flera sätt, men torde ett sådant system som det i svenska lärarinnornas pensionsförening tillämpade böra i förevarande fall vinna särskild uppmärksamhet, enär därigenom pensionens eller lifräntans belopp blifver direkt beroende af insatsernas storlek och den tidrymd, hvarunder de guldits, hvilket i fråga om en kår, inom hvilken lönerna växla så mycket som inom den ifrågavarande, bör vara fördelaktigt.»

Enligt mitt förmenande har utskottet här just angifvit det sätt, hvarpå pensioneringen skulle kunna ske, och vid sådant förhållande hemställer jag till herrarne, om icke kammaren skulle vilja aflåta en skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan, att Kungl. Maj:t måtte antaga just den väg, som utskottet anvisat. Jag tycker, att detta är så tydligt, att det skulle förvåna mig, om icke kammaren skulle bifalla motionen.

Jag yrkar fortfarande bifall till densamma.

Herr *Ernst Carlson*: Herr talman! Oaktadt jag är en lika varm vän af folkhögskolan och folkbildningssträfvanden i allmänhet som den siste ärade talaren, tror jag dock, i likhet med den ledamot af statsutskottet, som nyss hade ordet, att det *denna gång* vore klokast, att kammaren bifölle utskottets hemställan.

Man må tacksamt erkänna, att statsutskottet, som i fjol helt enkelt afstyrkte en liknande motion, i år gått motionärens önskingar så långt till mötes, som här skett. Utskottet har nämligen erkänt, att goda skäl kunna anföras för att statsbidrag må medgifvas till folkhögskoleföreståndarnes pensionering, och vidare har

utskottet lämnat två värdefulla anvisningar angående den väg man bör gå för att nå detta mål. Statsutskottet har i sådant afseende dels hänvisat till den metod, som tillämpats vid Svenska lärarnornas pensionsförening, dels äfven framhållit, att det är de i saken närmast intresserade, nämligen föreståndarne och styrelserna för ifrågavarande skolor, som här böra taga initiativet. Sedan dessa utredt frågan, bör den öfverlämnas till landstingen och därifrån gå vidare till Kungl. Maj:t för att slutligen den vägen återkomma till Riksdagen. Efter en dylik utredning är det väl med föreliggande motivering af statsutskottet, antagen af Riksdagens båda kamrar, näppeligen att betvifla, att Riksdagen skall bifalla ett väl afvägd förlslag, omfattande pensionsbidrag icke endast till föreståndarne, utan — såsom utskottet antydt — möjligen äfven till öfriga lärare med mera fast anställning vid folkhögskolan.

Ang. utredning i fråga om pension åt föreståndare för folkhögskolor.

(Forts.)

Medan jag har ordet, skall jag tillåta mig att framhålla ett önskemål i detta afseende, nämligen att pensionsåldern för ifrågavarande lärare skulle sättas något lägre än till 65 år, såsom i motionen föreslagits. De hafva en i hög grad slitande tjänstgöring, och för de synnerligen ansvarsfulla poster, som innehafvas af folkhögskoleföreståndare, håller jag före, att man vida lättare skulle få friska och dugande krafter in i arbetet, därest man något tidigare, t. ex. vid 60 års ålder, kunde bereda pension. Äfven vore önskvärdt, att ifrågavarande lärare för pensions erhållande kunde få tillgodoräkna sig tjänsteår, som de möjligen i andra lärarebeställningar vid statens eller af staten understödda skolor tidigare förvärfvat.

Med uttalande af dessa önskemål och under åberopande i öfvertigt af de skäl, som nyss anförts af den ärade utskottsledamoten å skånebanken, yrkar jag, herr talman, för närvarande bifall till statsutskottets hemställan i den föredragna punkten.

Öfverläggningen var härmed slutad. I enlighet med de yrkanden, som därunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets i punkten gjorda hemställan och dels på afslag därå och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen. Herr talmannen fann den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen följande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i nionde punkten af utskottets förevarande utlåtande n:o 11, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen utföll med 150 ja mot 57 nej; och hade kam-maren sålunda bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 10:o—14:o.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 15:o.

*Ang. pension
för extra
sadelmakeri-
arbetaren O.
F. K. Tiberg.*

Kungl. Maj:t hade i en till Riksdagen den 30 sistlidne januari aflåten proposition, n:o 51, föreslagit Riksdagen medgifva, att extra sadelmakeriarbetaren vid Stockholms tygverkstäder *Oscar Ferdinand Knut Tiberg* måtte från och med månaden näst efter den, då han fyllt 60 år och entledigats från sin arbetsanställning vid Stockholms tygverkstäder, under sin återstående lifstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension till belopp af fem hundra kronor.

Utskottet hemställde, att Kungl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning måtte på det sätt bifallas, att Riksdagen medgäfvde, att extra sadelmakeriarbetaren vid Stockholms tygverkstäder *Oscar Ferdinand Knut Tiberg* måtte från och med månaden näst efter den, då han fyllt 60 år och entledigats från sin arbetsanställning vid Stockholms tygverkstäder, under sin återstående lifstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension till belopp af 350 kronor.

Utskottets hemställan upplästes, hvarefter ordet på begäran lämnades till

Herr Byström, som yttrade: Herr talman, mine herrar! Såsom herrarne sett af Kungl. Maj:ts proposition i detta ärende, begär Kungl. Maj:t åt den nu ifrågavarande sadelmakeriarbetaren *Tiberg* en pension å 500 kronor. Enligt hvad jag kan finna, har också Kungl. Maj:t ganska väl motiverat denna sin framställning.

Först anföres i den kungl. propositionen, att arméförvaltningen för sin del anser, att den pension, hvarom nu är fråga, bör sättas till 500 kronor. Dessutom påpekas, att tygmästaren särskildt framhållit, att *Tiberg* arbetat i icke mindre än 44 år i kronans tjänst och att han därvid adagalagt ett i allo hedrande uppförande, och det tillägges, att han »på grund af ålder, försvagad synförmåga och sjuklighet» icke längre kan fortsätta med arbetet vid tygverkstäderna. Äfven statskontoret är af den åsikten, att det är lämpligt, att *Tiberg* får just det pensionsbelopp, som nu blifvit begärdt af Kungl. Maj:t, och statskontoret har framhållit, att *Tiberg* kunde anses tillhöra den kategori af pensionsberättigade, hvilken kunde rubriceras: »I särskildt behöfvande omständigheter»; och detta synes också utskottet på ett ställe i sitt knappa utlåtande ha senterat. Vidare ha både läkare och roteman intygat, att det här gäller en person, som verkligen är i behof af hjälp.

Statsutskottet, som icke kunnat förneka, att Tiberg behöfver pension, har emellertid ansett en pension å 500 kronor vara allt för hög, och utskottet har därför nedprutat beloppet till 350 kronor. Såsom skäl därtill har utskottet anfört, att personen i fråga haft så liten inkomst af sitt arbete i kronans tjänst under dessa 44 år, att han också bör få så mycket mindre pension. Alltså, om han varit *bättre* lottad, haft *större* inkomster, då skulle han efter utskottets resonemang också ha behöft *så mycket större* pension. Därmed må nu emellertid vara huru som helst, mig förefaller det dock, som om det vore kammaren värdigt att gå med på Kungl. Maj:ts förslag i detta fall, och därför skall jag, herr talman, be att få yrka bifall till detsamma.

Jag gör detta så mycket hellre, som jag af någon personlig kännedom kan intyga riktigheten af de vitsord, som kommit denne Tiberg till del. Han har, såvidt jag vet, verkligen på flera sätt gjort sig förtjänt af den högkomst, som kan ligga i detta större pensionsbelopp. Jag önskade, att jag kunde framlägga saken sådan den i själfva verket är, ty den är verkligen behjärtansvärd. Det gäller här icke blott Tiberg själf, som nu är urståndsatt att sysselsätta sig med verkligt lönande arbete, utan äfven hans familj, som är i sådana omständigheter, att de mana till att man här bör söka göra något mer, än utskottet nu ifrågasatt. Tiberg har nämligen en son, som också är af sjukdom hindrad att som sig bör försörja sig.

Alla omständigheter synas mig sålunda tala för att kammaren gjorde väl i att bevilja denne man det högre pensionsbelopp, som Kungl. Maj:t föreslagit, till hvilket förslag jag, som sagdt, yrkar bifall.

Med herr Byström förenade sig herrar *Lindgren* i Örebro, *Sandin*, *Larsson* i Lund, *Jansson* i Bråten, *Thorsson*, *Larsson* i Västerås, *Hammarström*, *Hjärne*, *Lund*, *Johansson* i Jönköping och *Höjer*.

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Herr talman! Jag kan mycket väl förstå, att herr Byström skall tala som han nu gjort, då han är personligen bekant med Tiberg. Men man måste väl rätta sitt omdöme efter annat än personlig bekantskap. Jag känner för min del icke personen i fråga, men jag skulle i alla fall icke missunna honom det högre pensionsbeloppet, om icke beviljandet af detsamma skulle strida mot den princip, som Riksdagen alltid tillämpat vid föregående tillfällen i fall, som äro jämförliga med det nu förevarande. Herrarne böra betänka, att Tiberg icke varit i statens tjänst anställd. Han har visserligen gjort dagsverken vid tygverkstäderna, men endast som tillfällig arbetare, och sådana kan ju staten taga när som helst. Man måste härvidlag göra någon skillnad mellan en tillfällig och en fast anställd arbetare. Gör man icke det, kunna en hel del andra, som arbetat under en viss tid i statens tjänst, också komma och begära pension. Då Tiberg icke varit fast anställd, har han icke heller be-

*Ang. pension
för extra
sadelmakeri-
arbetaren O.
F. K. Tiberg
(Forts.)*

Ang. pension
för extra
sadelmakeri-
arbetaren O.
F. K. Tiberg.
(Forts.)

talat ett öre i pensionsbidrag. Och för öfrigt får han nu, äfven med utskottets förslag, fullt ut lika mycket, ja, mera i pension, än om han vore ordinarie arbetare och finge pension af riksförsäkringsanstalten. Men då så är förhållandet, kan han ju icke säga, att han på något sätt blifvit orättvist behandlad af statsverket. Han är nu snart 60 år, men han borde väl i alla fall kunna fortfarande syssla litet med sadelmakeriarbeten. Läkareintyget, som vi väl måste tillmäta någon betydelse, säger ju endast, att han icke kan *nöjaktigt* fullgöra honom åliggande göromål.

Af dessa nu anförda skäl ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Larsson i Lund: Herr talman! Då jag instämt med herr Byström, har jag redan uttalat min ställning till denna fråga. Jag har dock icke kunnat underlåta att begära ordet med anledning af hvad herr Andersson i Nöbbelöf nu här yttrat.

Han fäste hufvudsakligen vikt därvid, att Tiberg icke varit på ordinarie stat anställd i kronans tjänst, utan endast såsom dagafönare. Ja, detta är visserligen en skillnad i fråga om *formen*, men jag undrar, om denna formella skillnad verkligen är så viktig härvidlag, då staten ju i alla fall i öfver 40 år tagit Tibergs fulla arbetskraft i anspråk. Detta öfver 40-åriga arbete i kronans tjänst borde väl berättiga honom att utan hänsyn till formen för hans anställande få en tryggad ålderdom.

Vidare ansåg herr Andersson i Nöbbelöf, att läkareintyget icke angifver, att Tiberg är oförmögen till arbete utan endast att hans arbetskrafter äro nedsatta. Ja, det står visserligen på sid. 71 i utlåtandet, att Tiberg på grund af ålder, försvagad synförmåga och sjuklighet ej längre kunde fortsätta med arbetet vid tygverkstäderna, och i läkarebetyget heter det, att han på grund af sin sjukdom är urständssatt att nöjaktigt fullgöra honom åliggande göromål, men läkarebetyget vitsordar därjämte, att Tiberg »varder sannolikt under de närmaste åren helt och hållet oförmögen att med kroppsarbete sig försörja». Vore det så, att man kunde ha någon grundad förhoppning, att när detta beklagliga förhållande inträder, att Tiberg blir alldeles oförmögen att försörja sig, Riksdagen då skall höja pensionen, skulle man ju nu kunna gå med på utskottets förslag, men erfarenheten har visat, att det gränsar hart när till det omöjliga att få en redan beviljad pension höjd.

Vid sådant förhållande vill jag vädja till kammaren, hvem som har anført de starkaste skälen: Kungl. Maj:t, som vill ha den högre pensionen, eller utskottet, som tillstyrker den lägre. För min del kan jag icke finna annat, än att utskottets motivering korteligen kan sammanfattas däri, att Tiberg sannolikt har några få rester af arbetskraft kvar, hvilka måste till det yttersta utnyttjas, innan han kan anses vara värdig att erhålla ett högre pensionsbelopp än det af utskottet nu föreslagna.

Häruti instämde herrar *Lindhagen, Branting, Österberg, Burén, Nydal, Vahlquist, Broomé* i Bärslöf, *Kvarnzelius, Thylander, Pers-*

son i Malmö, *Berg* i Göteborg, *Neiglick, K. G. Karlsson* i Göteborg och *Nyström*.

*Ang. pension
för extra
sadelmakeri-
arbetaren O.
F. K. Tiberg.
(Forts.)*

Herr Byström: Herr talman, mine herrar! Jag vill endast framhålla, att en pension å 350 kronor icke är mycket att lefva på, och synnerligen mycket annat har ej personen i fråga för sitt uppehälle, ty som af betänkandet framgår — hvilket här äfven betonats — kan han icke förtjäna så mycket genom eget arbete. Jag kan tillägga, att hyran för rum åt honom kommer att taga största delen af pensionen i anspråk.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Chefen för landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet Crusebjörn: Då Kungl. Maj:ts förslag här rönt ganska stor anslutning, tillåter jag mig att fästa uppmärksamheten därpå, att Kungl. Maj:t har föreslagit en pension å 500 kronor, därför att Tiberg, som är till åren kommen och mycket sjuklig, icke gärna kan draga sig fram med ett mindre anslag. Hans återstående arbetsförmåga är, som herrarne veta, ytterst ringa och inom kort torde den vara alldeles slut. Det är visserligen sant, att han icke varit anställd såsom ordinarie i statens tjänst, men jag hemställer likväl, om icke den arbetare, som i inemot 40 år varit oafbrutet i tjänst vid statens verkstäder och där meriterat sig på allt sätt — hvilket visas däraf, att han kommit upp till den aflöning, som han nu har — bör likställas med ordinarie i statens tjänst varande handverkare. Vore han nu ordinarie, skulle han ju vara berättigad till högre pension. Man kan icke gärna förmoda, att han, när han måste sluta med sitt arbete, skall kunna lefva för under 500 kronor. Sätter Riksdagen pensionen lägre, blir följden den, att inom kort kommer denne Tiberg att göra framställning till Kungl. Maj:t om förhöjning i pensionen, och det är nog antagligt, att Kungl. Maj:t då icke kan lyssna till en dylik framställning, när Riksdagen en gång bestämt pensionen till 350 kronor; och att genom gratifikation eller på annat sätt tillgodose honom torde vara förenadt med stora svårigheter, sedan Riksdagen pröfvat ärendet och fastställt pensionsbeloppet.

Jag hemställer således, att kammaren ville bifalla Kungl. Maj:ts förslag i denna punkt, hvilket ju skulle visa en omtanke om de små i samhället, något som Riksdagen alltid har velat behjerta.

Herr Carl Persson i Stallerhult: Herr talman! Jag begärde ordet med anledning af talarens på stockholmsbänken senaste yttrande, däri han påstod, att hyran är så stor, att största delen af pensionen skulle åtgå till densamma. Jag vill visst icke tvifla på att det förhåller sig så, men då man pensionerar en arbetare eller hvem annan det vara må, därför att han icke är arbetsför, är han ju icke bunden vid någon särskild plats, utan han kan ju välja sin vistelseort å en plats, där det är billigare att lefva, och icke där det är dyrast.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, gaf herr talmannen propositioner på de därunder gjorda yrkandena, nämligen dels bifall till utskottets i denna punkt gjorda hemställan och dels afslag därå och bifall i stället till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning. Herr talmannen fann den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren, med afslag å statsutskottets hemställan i femtonde punkten af utskottets förevarande utlåtande n:o 11, bifaller Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan.

Voteringen utvisade 105 ja, men 112 nej; och hade alltså utskottets hemställan af kammaren bifallits.

Punkterna 16:o—24:o.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 25:o.

*Ang. pension
för folkskole-
inspektören
J. Kjellin.*

Kungl. Maj:t hade under denna hufvudtitel, uti punkten 12, föreslagit Riksdagen, att folkskoleinspektören i Jämtlands län *Jonas Kjellin* måtte från och med månaden näst efter den, hvori han efter utgången af år 1903 frånträdde inspektörsuppdraget, under sin återstående lifstid uppbära en årlig pension af 2,500 kronor.

Utskottet hemställde, att Kungl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning måtte på det sätt bifallas, att Riksdagen medgäfvit, att folkskoleinspektören i Jämtlands län *Jonas Kjellin* må från och med månaden näst efter den, hvori han efter utgången af år 1903 frånträdde inspektörsuppdraget, under sin återstående lifstid uppbära en årlig pension af 1,500 kronor.

Efter det utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af

Herr Karlsson i Mo: Herr talman! När med året 1877 en en effektivare inspektion af skolväsendet skulle vidtaga, beslöt 1876 års landsting i Jämtland med kännedom om de allt för knappa inspektörsarfvoden, som statsverket plägade bestå, att gå statsverket till mötes med ett årligt anslag af 1,500 kronor för erhållande af en

folkskoleinspektör, som gjorde skolväsendet till sin uteslutande uppgift. Detta beslut, som sedermera förnyats hvart femte år, har tillåtit statsverket att hålla sig nere vid ett lågt inspektörsarfvode. Då nu Kungl. Maj:t föreslagit en statspension åt folkskoleinspektören Kjellin af 2,500 kronor, men utskottet endast förordat ett belopp af 1,500 kronor, så blir följden, om utskottets förslag godkännes af Riksdagen, att landstinget får taga vid, där statsverket slutat, d. v. s. att landstinget till straff för sin offervillighet äfven får inspektörens ålderdomsförsörjning delvis på halsen. Att märka är dock, att folkskoleinspektionen från början och fortfarande är en *statens* och ej en kommunernas angelägenhet.

På grund häraf ber jag, herr talman, att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Hammarlund: Lika med den föregående talaren anser jag, att statsutskottet här gått väl långt uti sin prutning. Men då vi nyss beviljat en pension af 1,800 kronor åt folkskoleinspektören Insulander, kunna vi naturligtvis icke nu gå längre än till detta belopp. Det synes mig emellertid, som om det kunde vara skäl att icke göra någon skillnad, utan bevilja lika stora pensioner och således äfven beträffande denna punkt anslå ett årligt belopp af 1,800 kronor.

Här hafva anförts några skäl för den meningen, att man borde göra någon skillnad i afseende å beloppen af dessa folkskoleinspektörers pensioner. Ett skäl är, att herr Kjellin icke begärt så mycket som herr Insulander. Detta skäl synes mig icke hafva någon betydelse, när vi i alla fall icke bevilja så mycket, som herr Kjellin begärt. Han har gjort framställning om en pension af 2,500 kronor. Om vi nu bevilja 1,800 kronor, så blir det ju i alla fall en väsentlig nedprutning.

Vidare har det framhållits, att herr Kjellins lefnadsår äro till antalet färre än herr Insulanders. Detta är riktigt, men skillnaden är icke så väsentlig. Vid nästa års början blir herr Insulander 71 år och herr Kjellin 67. Hela skillnaden är alltså 4 lefnadsår. Man säger äfven, att herr Kjellins tjänstetid är kortare än herr Insulanders. Ja, detta är riktigt, om man endast tager hänsyn till tjänstetiden såsom *folkskoleinspektör*. Men om man tager i betraktande *hela* den tjänstetid, som ifrågavarande båda personer hafva egnat åt folkundervisningen, så blir herr Kjellins tjänstetid väsentligt längre än herr Insulanders. Herr Kjellin har nämligen, innan han blef folkskoleinspektör, under 19 år varit folkskollelärare. Om man därtill lägger hans 26 år såsom folkskoleinspektör, så får man en sammanlagd arbetstid i folkskoleundervisningens tjänst af icke mindre än 45 år.

Jag hemställer, huruvida icke kammaren under dessa förhållanden skulle vilja gå åtminstone så långt, att herr Kjellin likställes med herr Insulander, och således gifva herr Kjellin en pension af 1,800 kronor. Jag skall be att få göra detta medlingsförslag.

Ang. pension
för folkskole-
inspektören
J. Kjellin.

(Forts.)

Ang. pension
för folkskole-
inspektören
J. Kjellin.

(Forts.)

Med herr Hammarlund instämde herrar *Berg* i Stockholm och *Olofsson*.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! De tjänstemän, om hvilkas pensionering det nu är fråga, utgöra en kår, för hvilken någon pensionering hittills icke blifvit ifrågasatt. Man har då anledning att söka efter lämpliga grunder för bestämmandet af pensionernas belopp. När nu kammaren nyligen godkänt hvad utskottet föreslagit angående herr Insulanders pension, antager jag, att, om kammaren vill handla någorlunda konsekvent, kammaren äfven skall godkänna den nu föredragna punkten.

Såsom synes af utskottets motivering, är herr Insulander med afseende å såväl lefnads- och tjänstår som öfriga meriter långt öfverlägsen herr Kjellin. Ett af de skäl, som statskontoret anført till stöd för dessa pensioner, är väl af den beskaffenhet, att man ej därpå kan grunda en framställning i sådant syfte. Aldrig har man förut sett, att statskontoret åberopat såsom skäl, att vederbörande kunnat göra sig förtjänst på sina resor. Skall sådant tagas i betraktande, har man ju alldeles uppgifvit gärdet och har vid bestämmandet af pensioner ej vidare någon säker grund att stå på. När det varit fråga om till hvilken klass i resereglementet den eller den tjänstemannen skulle hänföras, har det alltid sagts, att tjänstemannen *ej* hade någon behållning af sina resor, utan tvärtom gjorde förluster på dem. Att då, såsom statskontoret gjort, beräkna pensionen efter den inkomst, som har uppstått af reseersättningar, kan väl icke gå an.

Det har ju ej skett herr Kjellin någon orättvisa, utan tvärtom en stor förmån, därigenom att han fått vara folkskoleinspektör i så många år. Han var ordinarie folkskolelärare i 19 år och uppbar då lön såsom sådan. Hade han kvarstått såsom folkskolelärare till uppnådd pensionsålder, hade han fått en pension af endast 750 kronor. Nu får han 1,500 kronor eller dubbelt så mycket. Det är dessutom alldeles klart, att, då han lämnade sin ordinarie tjänst för att antaga en tillfällig sådan, hvarå förordnande meddelades för endast några år hvarje gång, han räknade ut, att han skulle hafva ekonomisk fördel däraf under de år, han innehade förordnandet, innan han lämnade sin ordinarie tjänst. Får han nu 1,500 kronor, så är det icke möjligt annat, än att han måste känna sig tillfredsställd därmed, att han genom att lämna sin ordinarie tjänst äfven beredt sig tillfälle att erhålla högre pension.

Nu säger statskontoret, att om herr Kjellin varit seminarieadjunkt, skulle han hafva erhållit 3,000 kronor i pension, men att, då han ej begärt så mycket, statskontoret ej kan tillstyrka mer än 2,500 kronor. Skall emellertid beloppet af en pension motiveras på detta sätt, hvarför då icke lika gärna säga, att om vederbörande tjänsteman varit statsråd, skulle han hafva fått 8,000 kronor, och om han hade varit landshöfdning 6,000 kronor? Ja, dessa exempel äro hämtade högt uppifrån, men när en myndighet tillgriper skäl af denna beskaffenhet, som i förevarande fall skett, kan man väl icke räkna dess skäl för någonting.

- Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Bromée i Billsta: Jag skulle helst velat instämma i herr Carlssons yrkande om bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Men då jag tror, att det blifver omöjligt att gentemot ett enigt statsutskott drifva igenom ett sådant yrkande, skall jag i stället be att få instämma i herr Hammarlunds yrkande.

*Ang. pension
för folkskole-
inspektören
J. Kjellin.
(Forts.)*

Jag ber få framhålla, att folkskoleinspektören Kjellin, såsom en föregående talare nämnde, varit mycket längre anställd i skolans tjänst än herr Insulander. Att vid bestämmandet af pensioner för innehafvare af alldeles likartade tjänstebefattningar taga hänsyn till examensmeriter och dylikt, så att man tillerkänner den, som har högre examen, större pension, anser jag vara en alldeles oriktig princip. Med fäst afseende dels på dessa omständigheter och dels på herr Kjellins familjeförhållanden, äfvensom på den omständigheten, att hans tjänstgöringsdistrikt varit synnerligen vidsträckt och svårskött, anser jag, att han bör vara berättigad till samma pension som folkskoleinspektören Insulander, åt hvilken denna kammare nyss beviljat ett belopp af 1,800 kronor.

Jag anhåller därför, som sagdt, att få förena mig med herr Hammarlund i det af honom afgifna yrkandet.

Herr Hammarlund: Herr Persson i Stallerhult fäste särskild vikt vid att folkskoleinspektören Kjellin förut varit folkskolelärare. Han framhöll, att, om herr Kjellin fortfarande stannat kvar såsom folkskolelärare, han icke skulle varit berättigad till en större pension än 750 kronor. Jag ber att få fästa uppmärksamheten därpå, att Kjellin ända sedan 1877 eller under 26 år varit folkskoleinspektör, och att detta uppdrag, hvilket han anses hafva skött på ett synnerligen framstående sätt, kan, enligt hvad statskontoret framhållit, anses motsvara en seminarieadjunkts befattning. Hade han nu varit seminarieadjunkt, skulle han emellertid varit berättigad till en pension af 3,000 kronor. Har han under en så lång tid skött en viktig plats, borde han ock vara berättigad till en däremot svärande pension.

Jag tillåter mig äfven påpeka, att, när det eljest gäller att bestämma pensioner, man brukar taga någon hänsyn till storleken af den fasta lön, som personen i fråga haft. Men så synes man ej här hafva gjort. Om man i detta hänseende gör en jämförelse mellan herr Insulander, åt hvilken vi redan beviljat en pension af 1,800 kronor, och herr Kjellin, finna vi, att herr Kjellin haft *större fast lön* än herr Insulander. Den senare har icke haft mera än 600 kronor om året, under det herr Kjellin af statsmedel uppburit 1,250 kronor om året. Sålunda kommer man därvid till det resultatet, att herr Kjellin egentligen bort hafva *högre pension* än herr Insulander.

Vidare är att märka, att herr Insulanders inspektionsområde omfattat det lilla Gestrikland, under det herr Kjellins omfattat hela det vidsträckta Jämtlands län, d. v. s. Jämtland och Härjedalen. Äfven med hänsyn därtill synes det mig vara skäl att i förevarande afseende likställa herr Kjellin med herr Insulander.

Slutligen nämndes också, att herr Kjellin icke *begärt större*

*Ang. pension
för folkskole-
inspektören
J. Kjellin.
(Forts.)*

pension än 2,500 kronor. Ja, det hedrar ju honom, att han varit så blygsam, att han icke ifrågasatt att få så stor pension som en seminarieadjunkt. Men *den* omständigheten bör väl icke föranleda till att Riksdagen prutar ned pensionen med ytterligare 1,000 kronor, utan bör väl snarare vara skäl för att i förevarande hänseende likställa honom med den folkskoleinspektör, åt hvilken vi nyss beviljat en pension af 1,800 kronor.

Jag ber därför att fortfarande få yrka bifall till mitt medlingsförslag, afseende en pension af 1,800 kronor.

Herr Olofsson: Herr Persson i Stallerhult nämnde, att man borde vara rättvis vid bestämmandet af pensionsbelopp. Ja, det anser äfven jag. Jag tycker därför, att, om den ene folkskoleinspektören tillerkännes en pension af 1,800 kr., äfven den andre bör tillerkännas samma pensionsbelopp. Ty faktiskt är, att herr Kjellin i sitt distrikt haft en större arbetsböroda än herr Insulander inom sitt distrikt, men ändå har man nu beviljat herr Insulander en pension af 1,800 kronor. Skall man handla konsekvent, bör man väl gifva båda dessa folkskoleinspektörer *lika stor* pension och bestämma beloppet icke efter examensmeriter, utan efter hvad de verkligen uträttat i statens tjänst.

Herr Petersson i Påboda: Jag vill fästa kammarens uppmärksamhet därpå, att Kungl. Maj:ts förslag om pensioner åt de båda folkskoleinspektörerna, herr Insulander och herr Kjellin, innebär en större olikhet än utskottets förslag. Ty enligt Kungl. Maj:ts förslag utgör skillnaden mellan de båda pensionerna 500 kronor, men enligt utskottets förslag endast 300 kr.

Man bör väl ändå vid beviljandet af pensioner taga hänsyn till tjänstålder och tjänstetid. I *förevarande* fall bör, synes det mig, hänsyn tagas *endast* till den tid vederbörande tjänstgjort såsom *folkskoleinspektörer* och icke till deras föregående verksamhet. Då är det oomtvistligt, att herr Insulanders tjänstetid är längre än herr Kjellins.

Herr Hammarlund talade om att man äfven borde taga hänsyn till den fasta lönen. Jag ber få säga, att det är mycket ovanligt, att man vid beviljandet af pensioner sätter dem högre än de löner eller de arfvoden, som grundlägga desamma. Men det har gjorts här i båda dessa fall. Herr Kjellin har haft 1,250 kronors arfvode, men statsutskottet har tillstyrkt en pension af 1,500 kronor, således betydligt högre belopp än arfvodet varit. Dessutom vill jag påpeka den omständigheten, att vederbörande landsting nog kommer att bevilja något pensionstillskott åt herr Kjellin, helst som det lemnat bidrag till hans aföning. Gefleborgs läns landsting har ock, enligt hvad jag hört, tillförsäkrat herr Insulander ett tillskott i hans pension.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Härmed var öfverläggningen afslutad. Under densamma hade yrkats: 1:o) bifall till utskottets i punkten gjorda hemställan, 2:o)

afslag därå och bifall i stället till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning och 3:o) afslag å utskottets hemställan och bifall i stället till det af herr Hammarlund under öfverläggningen framställda yrkandet. Herr talmannen, som nu gaf propositioner på dessa yrkanden, fann förstnämnda proposition vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf, och sedan till kontraproposition antagits det under 3:o) öförmälda yrkandet, nu uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i tjugufemte punkten af utskottets förevarande utlåtande n:o 11, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit det af herr Hammarlund under öfverläggningen framställda yrkandet.

Omröstningen utföll med 140 ja mot 72 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 26:o—38:o.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 5.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget bevillningsutskottets betänkande n:o 54, angående tillverkning och beskattning af maldrycker *Ang. tillverkning och beskattning af maldrycker.*

I en till innevarande Riksdag afläten, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, n:o 52, hade Kungl. Maj:t, under återopande af ett propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 30 januari innevarande år, föreslagit Riksdagen att antaga ett vid propositionen fogadt förslag till förordning angående tillverkning och beskattning af maldrycker.

Förutom berörda förslag hade till bevillningsutskottet hänvisats i anledning af den kungl. propositionen väckta motioner, nämligen n:o 159 af herr *P. P. Waldenström m. fl.*, n:is 166 och 178 af herr *D. M. Lyckholm*, n:o 168 af herr *H. Andersson* i Grimbo samt n:o 192 af herr *O. F. Trapp*.

Utskottet hemställde:

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.

(Forts.)

1:o) att Riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förvarande förslag till förordning angående tillverkning och beskattning af maltdrycker icke kunnat oförändradt bifallas, måtte antaga samma förslag med de ändringar och tillägg, ett af utskottet vid betänkandet fogadt författningsförslag utvisade;

2:o) att af de i detta betänkande behandlade motioner

a) n:o 178, af herr Lyckholm, såvidt denna motion afsåge införande af ren maltskatt,

b) n:o 159, af herr Waldenström m. fl.;

c) n:o 168, af herr Andersson i Grimbo och

d) n:o 192, af herr Trapp

måtte anses besvarade genom hvad utskottet här ofvan under 1:o) hemställt;

3:o) att herr Lyckholms motion, n:o 166, icke måtte af Riksdagen bifallas; samt

4:o) att herr Lyckholms motion, n:o 178, såvidt denna motion afsåge införande i förordningen af bestämmelser angående ersättning åt de bryggerier, som ej förmådde betala det minimibelopp af skatt, som staten ansåge sig böra uttaga af hvarje bryggeri, icke heller måtte af Riksdagen bifallas.

Vid betänkandet hade fogats reservationer:

af herrar *Almström, Nisser, Wester, Bergendahl* och *Törner*;

af herrar *Weinberg, Petri* och *Walin*;

af herr *Östberg*;

af herr *Brodin*; samt

af herrar *Lindblad* och *Tillberg*.

Sedan herr talmannen anmält ifrågavarande ärende till handläggning, lämnades på begäran ordet till

Herr Bromée i Billsta, som anförde: Herr talman! Jag ber att få hemställa, det kammaren ville besluta:

att föredragningen sker punktvis;

att vid föredragning af första punkten det därtill hörande förslaget till förordning paragrafvis föredrages och de särskilda rubrikerna efter de paragrafer, dit de höra, sedan rubriken till förordningen och sist utskottets hemställan;

att vid föredragning af förslaget till förordning början göres med 2 §, därefter 1 §, sedan 3 och följande §§ i den ordning, de i förordningen finnas upptagna;

att vid föredragning af 2 § diskussionen måtte få röra sig om förslaget i dess helhet;

att, för den händelse utskottets förslag skulle komma att i vissa delar af den ena eller andra kammaren återförvisas, utskot-

tet lämnas öppen rätt att vid ärendets förnyade behandling i afseende å de paragrafer, hvilka blifvit med eller utan ändring godkända, föreslå sådana jämkningar, som af ifrågasatta förändringar i återförvisade delar kunna föränledas;

att i afseende å paragrafernas nummerbeteckning utskottet må äga vidtaga de förändringar, som kunna föränledas af kamrarnes beslut.

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.

(Forts.)

Hvad herr Bromée sålunda hemställt blef af kammaren bifallet.

Med anledning häraf föredrogs till en början *punkten 1:o*, hvori hemstälts om antagande af ett utaf utskottet uppgjordt förslag till förordning angående tillverkning och beskattning af maltdrycker.

2 §.

För denna paragraf hade utskottet i likhet med Kungl. Maj:t föreslagit följande lydelse:

1. För malt, som i bryggeri användes vid tillverkning af maltdryck, skall med det i nästa mom. medgifna undantag erläggas skatt med 20 öre för hvarje kilogram, dock att för hvarje bryggeri skatten för de första under tillverkningsåret afverkade femtiotusen kilogrammen malt utgår med 16 öre för kilogram och för de nästa femtiotusen kilogrammen med 18 öre för kilogram.

2. Frihet från skatt åtnjutes vid bryggeri, där, på grund af tillståndsbevis, under tillverkningsåret endast svagdricka tillverkas.

I motionen n:o 178 hade herr *Lyckholm* för nämnda paragraf föreslagit denna lydelse:

För malt, som i bryggeri användes vid tillverkning af maltdryck, skall erläggas skatt med 12 öre för hvarje kilogram, dock att för hvarje bryggeri skatten för de första tjugotusen kilogrammen malt utgår med 5 öre för kilogram, för de nästa trettiotusen kilogrammen med 7 öre för kilogram, för de nästa femtiotusen kilogrammen med 9 öre för kilogram och för de nästa hundratusen kilogrammen med 11 öre för kilogram.

I sin reservation hade herrar *Lindblad* och *Tillberg* hemställt, att paragrafen måtte blifva så lydande:

För malt, som i bryggeri användes vid tillverkning af maltdryck, skall med undantag, som i § 4 här nedan sägs, erläggas skatt med 12 öre för hvarje kilogram, dock att för hvarje bryggeri skatten för de första under tillverkningsåret afverkade tjugotusen kilogrammen malt utgår med 5 öre för kilogram, för de nästa trettiotusen kilogrammen med 7 öre för kilogram, för de nästa femtiotusen kilogrammen med 9 öre för kilogram och för de nästa hundratusen kilogrammen med 11 öre för kilogram.

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.

(Forts.)

I fråga om nämnda paragraf anförde:

Herr Lyckholm: Herr talman, mina herrar! Då nu denna fråga föreligger och jag har tillåtit mig att vara motionär i ämnet, har jag, för att vi icke skulle låta öfverrumpla oss, i sista ögonblicket begärt ordet. Hvad jag egentligen har att anmärka mot Kungl. Maj:ts och likaså utskottets förslag har jag ju påvisat i min motion, och det är, att genom denna indelning af bryggerierna i två skatte kategorier delas den nuvarande bryggeriindustrien i två skarpt skilda klasser, de som tillverka skattefria och de som tillverka skattepliktig vara. Men då nu för närvarande i många af Sveriges bryggerier samtidigt tillverkas både öl och svagdricka, skulle ju detta, efter denna lags antagande, icke vidare låta sig göra. Det är på denna grund, som jag tillåtit mig att väcka min motion om en ren maltskatt, utgående efter progressiv skala. Utskottet säger, att det ej kan gå in på min motion, och det tyckes egentligen vara därför, att priset på svagdricka därigenom skulle komma att förhöjas. Men äfven om Kungl. Maj:ts och utskottets förslag antages, kommer ju redan därigenom priset på svagdricka att fördyras, ty äfven enligt detta förslag skulle dessa skattefria bryggerier betala ett visst belopp såsom bidrag till kostnaderna för den kontroll, som äfven dessa bryggerier blifva underkastade. Och om skatteförslaget går igenom med dess större eller mindre skattesatser, är det gifvet, att de dyrare eller de beskattade maltdryckerna skulle komma att höjas i pris med antingen ett eller två öre per halfbutelj. Nu är det nykteristernas önskan i synnerhet, att priset på svagdricka måtte hållas så billigt som möjligt, och jag har ju äfven i min motion uttalat ett beklagande öfver att, om man vill tillämpa en effektiv skattekontroll inom bryggeriindustrien, så måste allt inom industrien afverkad malt beskattas. Om nu prisen på öl, iskällardricka, lagerdricka och hvad de nu heta komma att höjas genom skattebeloppens påläggande, är det alldeles gifvet, åtminstone förefaller det mig så, att, äfven om icke svagdricka beskattas, detsamma ändock kommer att höjas i pris med låtom oss antaga ett öre per liter; och därigenom få ju svagdricksbryggerne en större förtjänst än nu på sin tillverkning, oaktadt de hafva att betala för skattekontroll endast $\frac{1}{2}$ öre per kilogram malt. För min del tror jag nu icke, att svagdricksbryggerne hafva anlagt sina affärer i rent filantropiskt syfte, utan när tillfälle gifves för dem att höja priset, är det åtminstone min öfvertygelse, att de äfven komma att göra det. Den princip, som utskottet här vill tillämpa på beskattningsområdet, är enligt min åsikt alldeles ohållbar. Om det tillåtes bryggerier att — låt vara under endast de första 5 åren, såsom här är föreslaget — tillverka både skattefria och skattepliktiga varor, så kan det ej undvikas, att den som vill, han äger äfven möjlighet att bedraga staten på densamma tillkommande skatt. Man kan ju i ett skattepliktigt bryggeri, som äfven har rätt att brygga skattefritt svagdricka, blanda en vört med större och mindre extrakthalt, och därigenom blir också detta staten tillkommande skattebelopp densamma undandraget.

Det har visserligen föreslagits, att den automatiska vägen skulle finnas på alla bryggerier, och det är väl den som är den egentliga kontrollanten. Men om den automatiska vägen ej alltid får tjänstgöra, utan endast i vissa fall, som förhållandet ju skulle bli vid bryggerier med blandade skattepliktiga och skattefria tillverkningar, så visar registreringsverket ju ej blott och bart mängden af det skattepliktiga maltet, utan äfven det skattefria, och kontrollen hvilat sålunda ytterst endast på kontrollörens uppgifter i detta fall.

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.

(Forts.)

De kommittéer, som behandlat maltdrycksbeskattningsförslagen här i Sverige, ha alla varit eniga därom, att det ej låter sig göra att beskatta malt för skattepliktig vara och för skattefri vara i samma bryggeri. Om man sammanför tillverkningen af båda dessa varor i ett bryggeri, skall man, säga ledamöterna i dessa kommittéer, alltid kunna bedraga staten, och detta utan att det finns någon möjlighet att upptäcka det.

Utskottet vill ej vara med om det förslag, jag gör i min motion, angående ersättning till de bryggerier, som skulle blifva lidande, ifall Kungl. Maj:ts förslag, hvilket nu blifvit utskottets, går igenom. Jag frågar då herrarne: är det ej en kränkning af rättsprincipen, att personer, som ha drifvit ett lofligt näringsfång, genom ett beslut af regering och Riksdag skola finna sina existensvillkor omöjliggjorda?

För att råda bot för detta har man nu tillskapat en öfvergångsperiod af 5 år, och utskottet hoppas, att under dessa 5 år skola bryggarna ha betänketid nog att afgöra, hvilken tillverkning de vilja ägna sig åt. Ja, det ligger nog icke ensamt i bryggeriernas hand att afgöra, hvilkendera tillverkningen de nuvarande blandade bryggerierna vilja föredraga. Ty det beror ju på marknaden och omsättningen. Och jag kan icke inse, att de svårigheter, som man vill öfvervinna med det föreslagna öfvergångsstadgandet, kunna blifva mindre om fem år härefter, än hvad de äro nu. Det kan ju finnas flera bryggerier t. ex., som nu i år skulle ha lätt att besluta sig för att öfvergå till antingen svagdryckstillverkning eller öltillverkning. Men det är därför icke sagdt, att dessa bryggerier om fem år ha lika lätt att besluta sig att öfvergå till det ena eller andra slaget. Ty på fem år kan det ske mycket stora förändringar i bryggeriernas omsättning. Och den omständigheten, att de kanske för närvarande ha öfvervägande ölförsäljning, innebär ju ingen säkerhet för att detta kommer att fortfara och blir likadant om fem år. Jag kan således icke finna, att öfvergångsförslaget utgör någon lättnad för bryggerierna.

Detta öfvergångsförslag har utskottet synbarligen byggt på ett yttrande af chefen för kontroll- och registreringsbyrån. Och jag får för min del säga — jag kan ju se denna sak med fackmannens ögon — att jag förvänar mig öfver att ett sådant intyg kunnat afgifvas, då föregående kommittéer uttryckligen förklarar, att de anse det alldeles omöjligt att kunna tillåta tillverkning i blandade bryggerier af skattepliktiga och skattefria varor. I nämnda intyg står, att kontrollören skulle hafva ersättning särskildt för sin tillsyn vid de blandade bryggerierna med förutom det arfvode af 1,000

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.

(Forts.)

kronor om året eller 3 kronor om dagen, som han åtnjuter från staten, förslagsvis 3 kronor för hvarje brygd. Och så säges det vidare, att intet bryggeri torde använda mindre malt än 75 kilogram i brygden. Det skulle således blifva en extra kontrollkostnad af högst 4 öre per kilogram eller knappt $\frac{1}{2}$ öre per liter svagdricka. Här är således fråga om att lägga en skatt på svagdricka utöfver den afgift, som skall utgå för tillsynen å de skattefria bryggerierna. Och då kan man fråga sig: hvarför då icke i stället taga den lägsta skattesats af 5 öre per kilogram malt, som jag föreslagit i min motion. Dessa 5 öre per kilogram öka ju visserligen priset på svagdricka, men det kommer icke att blifva större ökning än $\frac{1}{2}$ à 1 öre per liter, detta dock endast under den förutsättning att det svagdricka, som skall beskattas, har en extrakthalt af 6 %, och att utbytet af malten beräknas till 55 %. Men nu är det ju herrarne väl bekant genom de statistiska uppgifter, som förefinnas, att extrakthalten för det svenska svagdrickat uppgår i medeltal till 3,8 % eller, låt mig säga, i rundt tal 4 %. Därigenom blir naturligtvis skatten per liter också lägre, än om man beräknar en extrakthalt i svagdricka af 6 % med 55 % utbyte af maltet, som här har skett.

Men jag vill återgå till chefens för kontroll- och justeringsbyrån omnämnda intyg. Föregående kommittéer hafva sagt, att, om man skall tillåta tillverkning af både öl och svagdricka i bryggerierna, behöfver man minst tre kontrollörer vid hvarje bryggeri. Ty bryggeriet måste vara under ständig tillsyn. Om nu ett litet eller medelstort bryggeri skall själfv betala dessa extra kontrollkostnader till icke mindre än tre kontrollörer, på sätt utskottet föreslagit i § 53 af föreliggande lagförslag, då misstänker jag, att man kommer att strypa hela denna tillverkning, hvarom jag sist talat. Och man kan verkligen icke värja sig för den misstanken, att det varit utskottets mening att på denna väg strypa dessa små blandade bryggerierna för att på så sätt blifva af med dem.

Det har här talats mycket, i synnerhet inom nykterhetskretsar, om det danska systemet, hvilket man önskade jämväl hos oss få tillämpadt. Jag får därvid säga, som jag redan framhållit i min motion, att jag anser det danska systemet vara långt rättvisare i så måtto, att det tillåter bryggerierna att obehindradt fortsätta med den tillverkning, de förut bedrifvit, de få tillverka såväl skattefria som skattepliktiga varor, och det göres icke något intrång på deras existensmöjligheter. Men 1902 års kommitté har icke velat acceptera detta system, och det på den grund, att kontrollen öfver tillverkningen där hufvudsakligen hvilar på bryggeriernas egna uppgifter. De få själfva uppgifva, huru många hektoliter skattepliktiga och huru många hektoliter skattefria varor de tillverkat, och därefter betala skatt. Därför har nu som sagt kommittén icke velat acceptera detta system, och ej heller Kungl. Maj:t, som i stället framlagt det nu föreliggande förslaget.

Då jag för min del icke kan godkänna den princip, som däri framträder, nämligen att indela bryggerierna i två så skilda kategorier och därigenom vederväga eller undertrycka flera eller färre

familjers existensvillkor, så skall jag, herr talman, be att få yrka bifall till § 2 i det af mig framlagda förslag, dock med den ändring, att mellan orden »de första» och »tjugotusen kilogram» inskjutas orden »under tillverkningsåret afverkade», hvilka senare ord genom förbiseende bortfallit.

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.
(Forts.)

Med nu angifna tillägg anhåller jag om bifall till § 2 i mitt förslag och afslag å såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts proposition.

Herr Jansson i Krakerud: Ja, ölet har hittills varit och är fortfarande skattefritt. Detta har berott därpå, att statsmakterna ansett, att denna dryck skulle vara oskadlig för den konsumerande allmänheten. Om ölbryggarna bryggt detta öl så svagt, att det icke skadligt inverkat på dem, som konsumerat det, äfven omåttligt, så torde nog ölet ännu den dag, som är, fått vara oantastadt. Men med anledning däraf, att ölbryggarna dragit försorg om att brygga ölet så alkoholstarkt, att det, förtärdt i omåttliga kvantiteter, medfört ännu mera skadlig verkan på konsumenterna än till och med brännvin, är det klart, att man icke längre kunnat stå likgiltig inför detta förhållande. Härtill kommer, att Riksdagen i år, på initiativ af Kungl. Maj:t, bestämt högre tillverkningsafgift på brännvin äfvensom höjt tullen på utländsk spirituosa. Man har funnit, att till följd däraf en stor mängd arbetare inskränkt sin konsumtion af spirituosa. Om nu ölet skulle komma att förbli skattefritt, är det ju alldeles klart och tydligt, att en mängd arbetare skulle hafva vändt sig till detta skattefria öl. Och följderna däraf skulle naturligtvis hafva blifvit den, att ölkonsumtionen ökats, hvilket å andra sidan skulle hafva medfört ödesdigra verkningar. Slutligen får härtill läggas, att den finansiella beräkning, som Kungl. Maj:t framlagt för Riksdagen, skulle komma att alldeles slå fel, om de inkomster, man baserat på brännvinsskatten, skulle gå förlorade, och likaså de inkomster, som man baserat på ölskatten.

Jag skall således, herr talman, med anledning af hvad jag nu anfört, be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Då jag icke var i tillfälle att tydligt uppfatta hvad den siste ärade talaren yttrade, skall jag icke inlåta mig på detta, utan tager mig friheten att öfverlämna åt någon, som satt talaren närmare, att ingå i svaromål därpå.

Herr Pantzarhielm: Herr talman, mina herrar! I Riksdagens skrifvelse den 2 juni 1901, n:o 120, i hvilken Riksdagen anvisar åt Kungl. Maj:t inkomstkällor för bestridande af de ökade kostnaderna för den nya härordningen, yttrar sig äfven Riksdagen om en beskattning af malt. Riksdagen fastslår i denna skrifvelse vissa principer, enligt hvilka Riksdagen önskar att denna beskattning skall utgå.

Riksdagen yttrar först, att beskattningen af brännvin är ett skäl, hvarför äfven alkoholhalten i maltdrycker bör beskattas; och

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.
(Forts.)

Riksdagen håller före, att detta är så mycket nödvändigare, som man redan börjat tala om förhöjning af brännvinsskatten.

Riksdagen fastslår vidare, att svagdrickat skall vara skattefritt.

Riksdagen säger äfven i denna skrivelse, att Riksdagen önskar, att den blifvande skattesatsen skall utgå enligt en viss norm: skattesatserna skola bestämmas så, att det förhöjda pris, som är att vänta, sedan skatten blifvit införd, skulle ställa sig så, att å den minsta kvantitet öl, som föres i marknaden, nämligen halfbuteljen, skulle priset komma att ökas med jämnt öretal till följd af skatten. Riksdagen beräknar äfven det belopp, till hvilket beskattningen af malt med en föreslagen skattesats af 22 öre pr kilogram skulle komma att gå, men Riksdagen tillägger, att det måhända torde vara skäl att till en början, då skatten hos oss är oförsökt, nöja sig med en mindre skattesats; t. ex. 11 öre per kilogram malt.

Om man tar hänsyn till denna skrivelse — det har visserligen sagts mig en gång af en ärad ledamot i denna kammare — då jag vid ett annat tillfälle framhöll, att Riksdagen borde beakta hvad en föregående Riksdag beslutat — att en efterföljande Riksdag icke skulle vara på något vis bunden af hvad en föregående gjort, i synnerhet en Riksdag, som tillkommit efter nyval — om man som sagdt tar i betraktande denna skrivelse, så finner man, som herrarne se, att Riksdagen däri uttalar önskemål af såväl social natur som äfven afseende statens finanser.

Riksdagen uttalar nämligen såsom sin mening, att då den ena alkoholhaltiga drycken är beskattad, bör äfven den andra alkoholhaltiga drycken beskattas i förhållande därtill, och därigenom missbruket, i någon mån åtminstone, hämmas och statens behof af nya skatter på ett lämpligt sätt tillgodoses.

Det har väl också visat sig, icke allenast i vårt land, utan äfven i många andra länder, att ölkonsumtionen tilltagit på ett sådant sätt, att det är fara värdt, att det går till alltför stora öfverdrifter, om man ej hämmande ingriper, och tiden synes mig också hos oss vara inne för staten att på det enda sätt, som står den till buds, härvidlag försöka hindra denna omättligen konsumtion. Det kan staten, åtminstone för ögonblicket, endast göra genom att medelst beskattning höja priset på vissa maltdrycker.

En tysk forskare, professor Stutzer, har i ett arbete om alkohol och socker meddelat en statistik om alkohol- och maltdryckskonsumtionen i Tyskland. Han säger där, att i Tyskland utgifvas för maltdrycker och brännvin två och en half miljarder mark årligen; på hvarje hufvud i Tyskland komma 124 liter sådana varor, och hvar en betalar således 37 mark 50 penninge för sin konsumtion däraf.

Han anför vidare, att, efter den beräkning, som han och andra gjort, i olika delar af Tyskland, man kan påstå, att arbetare, som icke anses vara några suddare, utan ganska duktiga och för öfrigt välsituerade, nedläggas om de äro gifta 7 till 9 % och, hvad särskildt de ogifta beträffar, 14 till 20 % af sin arbetsinkomst på utskänkningsställen och bierkneiper. Han säger också, att denna

öfverdrifna ölkonsumtion är det svåraste gissel, som det nu ingående århundradet har att hämma och undanröja.

Liknande förhållanden råda nog äfven på många ställen hos oss.

Under sådana omständigheter, och då staten är i behof af inkomster, är det tydligt och klart, synes mig, att regeringen nu skulle framkomma med detta förslag till beskattning.

De reservationer, som åtfölja utskottsbetänkandet, synas mig visa, att man antingen icke tagit del af den riksdagsskrifvelse, däri Riksdagen uttalar sig om de principer, på hvilka maltskatten bör hvilas, eller också har man icke brytt sig om denna skrifvelse. Regeringen har ställt sig densamma till efterrättelse och kommit därhän, att enda sättet, på hvilket man kan å ena sidan beskatta vissa maltdrycker men å andra sidan låta svagdrickat vara fritt, är att indela bryggerierna i två klasser, skattepliktiga och skattefria.

Den föregående talaren har inlämnat två motioner angående denna maltbeskattning. I den ena motionen framställer han ett själfständigt förslag, grundadt på den rena maltbeskattningsprincipen, således i strid mot hvad Riksdagen uttalat såsom sin önskan och i strid mot hvad Kungl. Maj:t här föreslår Riksdagen. I den andra föreslår han, att Riksdagen skulle afsätta ett visst belopp, som skulle tjäna till att hålla sådana bryggerier skadeslösa, som icke skulle kunna stå sig i den konkurrens, som skulle uppstå genom införandet af denna maltskatt.

Den föregående talaren uppehöll sig hufvudsakligen vid de bryggerier, som hittills bryggt både öl och svagdricka. Han påpekade därvid svårigheten att där kunna erhålla en effektiv kontroll. Det är ju också så, att den kommitté, som 1902 inlämnade sitt betänkande, framställde saken så, att det skulle bli svårt, ja omöjligt att ordna kontrollen vid sådana bryggerier, där både öl och svagdricka finge tillverkas, men svagdrickat skulle vara fritt.

Emellertid har utskottet, dels till följd af denna motion, dels till följd af hvad utskottet inhämtat uti kommittébetänkandena, kommit till det resultat att nödgas medge, att, äfven om det ligger mycket öfverdrift uti det påståendet, att den föreslagna anordningen med beskattningen skulle hota de mindre bryggerierna med undergång, det dock ligger någon sanning däri, att de skulle komma i vissa svårigheter med afseende på afsättningen af sina produkter.

Utskottet har också i anledning af en motion, väckt utaf en ledamot af denna kammare, herr Trapp, i sitt betänkande inryckt ett förslag till öfvergångsparagraf; och enligt mitt förmenande skulle under de 5 år, som däri föreslagits såsom öfvergångstid, saken kunna på nöjaktigt sätt ordnas.

Nu sade den föregående ärade talaren, att han icke kunde förstå, huru en sådan paragraf kommit fram, han kunde icke förstå, huru utskottet kunnat stödja sig på det utlåtande, som afgifvits af kontroll- och justeringsbyrån. Men jag vill då fråga: hvem skulle utskottet litat på, om icke på den myndighet, som satts att öfvervaka kontrollen och som göres inför folket och Riksdagen ansvarig för att denna kontroll blir så effektiv som möjligt? Det

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.

(Forts.)

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.
(Forts.)

kan man väl ändå icke förebrå utskottet, att det förlitat sig på de uppgifter, som det fått af kontroll- och justeringsbyrån.

Den föregående talaren sade, att om kontrollen icke blefve effektiv, kunde staten komma att bedragas. Ja, jag undrar, om icke vid hvilken kontroll som helst staten kan bedragas. En bedräglig tillverkare kan muta kontrollanten likaväl i ett skattepliktigt som i ett skattefritt bryggeri. Han kan muta likaväl den, som afläser registreringsvägen, som den, hvilken skall kontrollera stamvörtens extrakthalt. Det går lika bra; ty den, som är bedragare själf, han kan också lura andra att begå bedrägerier.

Hvad för öfrigt kontrollen beträffar, så har det äfven sagts ifrån kontroll- och justeringsbyrån, att åtskilliga tekniska förändringar i afseende på jästberedningen och förfarandet vid öltillverkningen i allmänhet under de senare åren införts. Herrarne skola komma ihåg, att det är mer än tio år sedan den kommitté (1892 års), på hvilkens uttalande den ärade motionären och talaren egentligen stöder sig, afgaf sitt betänkande; och så stora tekniska förändringar lära sedan dess ha egt rum på detta område, att man numera på ett enkelt sätt kan åstadkomma en effektivare kontroll än förut varit möjligt.

Den föregående talaren sade, att svagdrickat kommer att för dyras, om detta förslag antages. Det är mycket sant, att man föreslagit en viss liten afgift af svagdricksbryggerierna såsom bidrag till kostnaderna för denna kontroll, som annars blefve alltför kostsam. Men en afgift på $\frac{1}{2}$ öre per kilo malt kan icke betyda mycket; jag tror icke, att den kommer att stegra priset på svagdricka.

Däremot kan det mycket väl hända, att den omständigheten, att folk vänjer sig vid att fordra bättre svagdricka än hittills, kommer att bidraga till att svagdrickat kommer att stiga i pris, men på samma gång verksamt konkurrera med de alkoholstarka, skadligare maltdryckerna.

Den föregående talaren framkastade äfven den insinuationen, att utskottet på denna väg ville strypa de små bryggerierna. Jag kan försäkra den föregående talaren, att man inom utskottet med allra största välvilja yttrade sig om dessa små bryggerier och sökte göra allt hvad i utskottets förmåga stod för att det skulle bli så lätt som möjligt för dem att bära den nya skatten. Dessutom skola vi komma ihåg, att det nog icke blir bryggerierna, utan den stora allmänheten, som i yttersta hand kommer att få bära dessa ökade skatter.

Herr talman, för ögonblicket har jag icke något vidare att tillägga, utan ber jag att endast få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Johansson i Jönköping: Herr talman, mina herrar! Jag skulle kunna nöja mig med att instämma i den föregående talarens yttrande, emedan jag till alla delar gillar hvad han sagt. Men eftersom jag fått ordet, skall jag be att få uttala mig rörande ett par synpunkter i denna fråga. Jag förmodar, att i denna kamrars striden kommer att stå mellan utskottets förslag och herr

Lyckholms motion, som förut här omtalats och som af reservanter i utskottet förordats.

Den motion eller det förslag, som af reservanterna i utskottet framstälts, har ju åtskilliga förtjänster. Den förnämsta bland dessa är väl den, som så mycket talats om, nämligen att förslaget ur skatteteknisk synpunkt skulle vara så utmärkt.

För min del undrar jag emellertid, om det kan vara det viktigaste syftet vid denna fråga att få en lag om beskattning af malt-drycker, hvars förnämsta förtjänst består däri, att beskattningen är anordnad efter ett enkelt och följdriktigt system. Hufvudsaken är väl snarare, menar jag, att se till, att verkningarne af denna beskattning blifva tillfredsställande och i socialt hänseende rättvisa. Sant är, att, om man antog det nyssnämnda af herr Lyckholm framlagda förslaget, det skulle blifva enkelt i tillämpningen, i ty att om allt malt, som användes vid bryggerierna, skulle beskattas, så skulle hvar och en, som konsumerar maltdrycker, komma att drabbas af skatten ungefär i proportion efter sin konsumtion. Men för min del tycker jag, att det är alldeles icke riktigt att lägga på vårt folk en ny konsumtionsskatt, som skulle drabba de fattigaste i samma grad som de mera bemedlade. Därför må vi i denna kammare, då vi stå inför nödvändigheten att pålägga en ny skatt, se till, om vi icke kunna skona de minst bemedlade, dem som ha minsta bärkraften i fråga om skatter till staten, och i stället placera skatten så, att, äfven om systemet från skatteteknisk synpunkt icke blifve fullt tillfredsställande, beskattningen likväl skulle komma att mest drabba dem, som ha större kraft att bära densamma.

Från denna synpunkt är det ett godt förslag att låta svagdricksbryggerierna blifva skattefria. Ty svagdricka begagnas onekligen mest af de fattigaste samhällsklasserna, och ett insläende på denna väg skulle sannolikt ha till följd, att nämnda dryck komme att i ännu större utsträckning begagnas af de minst bemedlade i samhället, under det att ölet, som onekligen i viss mån har karaktären af en öfverflödsvärd och förbrukas i synnerhet af de mera bemedlade, skulle blifva skattepliktigt och blifva den dryck, af hvars konsumtion skatt inflöte till statskassan. Det är sålunda, menar jag, viktigare att få en sådan form för beskattningen, hvarigenom hufvuddelen af skatten eller skatten i dess helhet kommer att bäras af de bättre situerade i vårt land, än att välja en skatteform, hvarigenom skatten skulle drabba alla lika, såväl de minst bemedlade som de förmögnare.

För öfrigt skall jag be att få fästa uppmärksamheten på själfva de föreslagna skattesatserna. I herr Lyckholms förslag föreslås en skatt af 12 öre per kilogram malt, under det att Kungl. Maj:ts och utskottet föreslagit 20 öre per kilogram. Nu lär det förhålla sig så enligt uppgifter, som meddelats i Första Kammaren af hans excellens herr statsministern, att, under antagande att ölhalfvan — så som man håller före — blir fördyrad i pris med 2 öre, så komme, ifall Riksdagen antager Kungl. Maj:ts och utskottets för-

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.

(Forts.)

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.
(Forts.)

slag, af dessa 2 öre 1,78 öre att tillfalla statskassan, under det att bryggeriidkarne skulle få 0,22 öre, hvilket synes vara en skäligh andel, eftersom den beskattningen komme att öka deras utgifter i någon mån. Men huru kommer det att ställa sig, därest herr Lyckholms förslag blir antaget? Jo, en skatt af 12 öre per kilogram malt kommer att höja ölhalfvans pris med 1,07 öre, sålunda med mer än ett öre. Man kan då vara säker på, att förhöjningen kommer att sättas till 2 öre, hvaraf staten kommer att erhålla blott 1,07 öre, men bryggeriidkarne 0,93 öre. Jag frågar, om det kan vara rimligt att fastställa en skattesats, hvarigenom — då härtill kommer, att de första 20,000 kilogrammen malt skola draga en skatt af endast 5 öre per kilogram, de följande 30,000 kilogrammen 7 öre per kilogram o. s. v. — hälften eller mer än hälften af prisförhöjningen kommer att tillfalla bryggeriidkarne och endast hälften eller mindre än hälften statskassan. Från denna synpunkt anser jag, att om man skall skrida till beskattning af maltdryckerna, så bör skattesatsen fastställas så, att största delen af prisförhöjningen å varan tillfaller statskassan, och icke så, att hälften däraf eller mera tillfaller bryggeriidkarne.

Herr Lyckholm har yrkat, att bryggarna skulle erhålla vederlag för de förluster, som de skulle komma att lida, om beskattningen blefve genomförd enligt Kungl. Majts förslag. Det kan icke nekas, att denna motion har ett visst fog för sig. Det måste ju anses vara statens skyldighet att se till, att rättvisa så långt möjligt vederfares alla dess medlemmar. Och utskottet har funnit denna motion så tänkvärd, att detsamma för att tillmötesgå det berättigade i motionen föreslagit en öfvergångstid af 5 år, under hvilken tid alla bryggeriidkare, som så önska, skulle äga att tillverka både skattefria och skattepliktiga vara. Man kan invända, att bestämmandet af en sådan öfvergångstid har sina svårigheter. Men då man står i valet mellan att bevilja ersättning åt vissa bryggerier och att medgifva en öfvergångstid, så synes det mig billigt och klokt att gå in på utskottets förslag och därigenom befria statskassan från skyldigheten att bevilja bryggerierna kontant ersättning. Och jag föreställer mig, att hvarje bryggare, som det vill, skall under dessa 5 år kunna inrätta sig så, att han kan afveckla endera grenen af sin bryggerihandtering utan att göra några nämnvärda förluster.

På dessa grunder, herr talman, då jag anser, att en blifvande maltdrycksbeskattning bör vara sådan, att den icke drabbar de fattigaste af vårt lands befolkning, och tillika sådan, att den kommer att tillföra statskassan den hufvudsakligaste delen af de ökade utgifter, som skatten kommer att vålla för befolkningen, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herrar *Andersson* i Helgesta, *Andersson* i Löfhult, *Johansson* i Aflösa, *Bengtsson* i Häradsköp, *Jonsson* i Hökhult, *Ericsson* i Ahlberga, *Jönsson* i Yngsjö, *Johansson* i Öija, *Anderson* i Hasselbol, *Hultkrantz* och *Forsberg*.

Herr Thorsson: Herr talman, mina herrar! Då man söker efter nya skatteobjekt, så bjuder väl klokheten, att man uppsöker sådana, som kunna uppbäras af de starkaste axlarne, och icke sådana, som skulle uppbäras förnämligast af de svagaste axlarne, fastän dessa äro så många.

Jag skall icke ingå i någon polemik om hvilken af dessa båda hufvudriktningar här kan vara den riktiga, för den händelse man skulle tillämpa den föreslagna skattelagen. Jag skall se förslaget från en annan synpunkt.

Jag förmodar, att då vi beslutit ett försvar, som kräver så stora bördor, kan det icke vara klokt att skaffa medel till detta försvar genom ytterligare ökning af de indirekta skatterna, då dessa redan hunnit närma sig hundra million-talet af de skatter, man inkräver, och då de direkta uppgå till endast 20,780,000 kronor. Det förefaller mig därför märkvärdigt, att man söker efter ännu en indirekt skatt. Hvad som också förefaller mig märkvärdigt är, att nykterhetsvännerna ställa sig på den sidan, där det gäller att skattlägga rusdryckerna i nykterhetens intresse. Jag är af den uppfattningen, att för hvarje million, som man tillför statskassan af rusdryckshandteringen, blir det svårare att åstadkomma en lagstiftning, som skulle kunna hämma denna handtering. Ty sockenpolitiken går ju ut derpå att skaffa inkomster till kommunen; här återigen ser man till, att statskassan icke skall bli tom, och därför säker man från båda dessa håll att motverka en sådan lagstiftning, som har till uppgift att hämma rusdryckshandteringen. Detta är min uppfattning af saken, och jag vill uttala den här i kammaren högt och tydligt. Jag hoppas, att jag därför icke skall behöfva anses gå bryggeriintressenternas ärenden, då jag nu ber att få yrka afslag på det föreliggande skatteförslaget.

Det har här af en talare (herr Johansson, Jönköping) framhållits, att vi skulle tillgripa denna skatt därför, att den skulle drabba de mera bärkraftiga i högre grad än de mindre bärkraftiga. Därvid har han framfört den synpunkten, att ölet skulle vara en dryck, som hufvudsakligen konsumeras af öfverklassen. Jag vet icke, huru det är ställt med öfverklassarne härvidlag. Men det skall jag be att få underrätta denne talare om, att om han går in på en vanlig ölsylta, så får han se, att ölets mesta mängd konsumeras af arbetare. Detta får jag såsom tillhörande denna klass på det lifligaste beklaga, men då jag vet, att det faktiskt är så, att de största massorna af ölet konsumeras af denna klass, så vill jag icke vara med om att skattlägga denna dryck, utan jag vill vara med om att verka för en lagstiftning, som så långt som möjligt hindrar, att denna dryck sprider sina skadliga verkningar bland mina klasskamrater.

Det förefaller mig mycket märkvärdigt, att utskottet utan vidare tillstyrkt denna skattesats, då samma utskott har afstyrkt ett förslag att pålägga inkomstskatt för en ganska ansenlig kontingent af dem, som väl egentligen icke voro så alldeles utan bärkraft, hvilket man torde kunna påstå, fastän det kungl. förslaget kanske gick något långt ner. Då afstyrkte man en skattesats och under den

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.

(Forts.)

Ang. tillverkning och beskattning af maldrycker.

(Forts.)

ifver, hvarmed man försvarade afstyrkandet, framskymtade den uppfattningen, att vi behöfde icke den då ifrågavarande skatten af den anledningen, att man prutat af så mycket på statsbudgeten. Men om vi icke behöfde *den* skattesatsen, så vet jag i all rimlighets namn icke, hvarför vi skulle behöfva denna nu. Visserligen vet jag, att det kommer att framhållas från visst håll, att vi måste taga denna skatt nu, ty eljest få vi icke svagdrickat skattefritt. Tro herrar nykterhetsvänner verkligen, att bryggarna icke äga så god agitationsförmåga, att de under mellantiden skola hinna att förbereda och ordna det så, att om 5 år en proposition framkommer, som säger, att det under denna 5-årsperiod visat sig vara absolut omöjligt att i skattehänseende skilja ölet och svagdrickat; nu måste vi äfven taga svagdrickat.

De nykterhetsvänner, som räcka en hand åt maltskatten eller ölskatten, kunna härmed råka gifva på hand, att de som konsekvens nödgas taga svagdricksskatten.

På grund af hvad jag här anført, ber jag, herr talman, att få yrka afslag på det föreliggande förslaget.

Med herr Thorsson förenade sig herrar *Thylander, Persson* i Malmö och *Sundström*.

Herr Byström: Herr talman, mina herrar! »Bland nya inkomstkällor, som *måste* anlitas för att tillföra statsverket ökade inkomster, är äfven beskattning å tillverkningen af maldrycker». Så lyda de första orden i utskottets betänkande, och de äro citerade från kungl. maj:ts proposition i ämnet.

Så ungefär lydde också bland annat de ord, som framlades inför den senaste maldryckskommittén. Och efter den sålunda gifna arbetsordningen arbetade sedan denna kommitté, som kom till det resultat, som herrarne alla hafva sig bekant.

Jag vill nu emellertid icke ingå på den frågan, skatt eller icke skatt, ty mig förefaller det som ett faktum, att skatt kommer, vare sig vi vilja det eller icke. Jag har förut antydt, och jag säger det äfven nu, att jag icke tror, att vi såsom ett folk här uppe i Norden i längden kunna undgå att lägga skatt på dessa rusdrycker, när väl alla öfriga civiliserade nationer, som beröras af denna handtering, mig veterligen, också lagt skatt på denna vara.

Det är beklagligt, att förhållandet kan vara så, som den siste talaren antydde, att en så stor kontingent af arbetarne skola besöka hvad han kallade för »ölsyltorna». Detta är verkligen synnerligen beklagligt. Men jag tror, att man bör söka afhjälpa detta missförhållande genom att åstadkomma en lämplig dryck, som motsvarar behovet och som jag hoppas skall framkomma i och genom ett godt svagdricka.

Skall man emellertid kunna få fram ett godt svagdricka, så får man icke göra förnödenheterna för brygden för dyra, utan man måste göra dem så billiga som möjligt. Detta går således icke,

om man lägger skatt på maltet, som är en nödvändig sak vid brygden.

Då jag läser detta utskottsbetänkande, finner jag åtskilligt, som jag skulle vilja ganska utförligt fästa mig vid, men det kan naturligtvis icke komma i fråga, att jag här skulle yttra mig därom något vidlyftigare. Några uttalanden måste jag dock göra. Jag börjar då med de reservationer, som äro vidfogade detta betänkande. Om dessa har man uttryckt sig ganska träffande häromdagen i en tidning, där följande ord läsas: »*Det kan om båda dessa reservationsförslag sägas, att de i hufvudsak innehålla de kraf, som från bryggeriindustriens målsmän framställas beträffande den nu föreliggande frågan.*»

Jag tror, att den tidning — det var en af stadens större tidningar — som yttrade detta, träffade hufvudet på spiken. Det synes, som om alla dessa reservationsförslag — de väsentligaste af dem åtminstone — sökt tillgodose just de kraf, som framställas af bryggerihandterings målsmän. Men då är frågan: Skola vi öfrige egentligen behöfva alltför mycket foga oss efter bryggerihandterings idkares önskningsar? Böra vi icke snarare se bort från de intressen, som desse män hafva, och i stället se på det stora hela? Detta senare menar jag, att man bör i första rummet göra. Man bör mera se på det stora hela, än på en viss klass' speciella intressen.

Det är hufvudsakligen tre invändningar, som göras mot det förslag, som här blifvit framlagdt. Den första invändningen gäller konkurrensen, och detta torde vara hufvudskalet. Jag har äfven vid frågans föregående behandling, åtminstone då jag haft tillfälle att vara med, trott mig finna, att det är konkurrensskalet, som utgör det svåraste hindret härvidlag. Ty det är så många af ölindustriens målsmän, som göra sig den frågan: om man lägger skatt på den berusande drycken, ölet, men svagdrickat, som icke alls är berusande, blir skattefritt, huru går det då? »Jo, då komma svagdricksbryggerierna att konkurrera i så väsentlig grad, att vi ölbryggare få lida däraf». Detta är en klämma, som de frukta att komma i. Och det måste ju medgifvas, att införandet af en malt-skatt kommer att inverka på deras ekonomiska intressen. Men är det då i själfva verket så farligt, om det icke berusande, men goda svagdrickat skulle uttränga ölkonsumtionen i någon väsentlig grad — att det skulle kunna helt och hållet göra det, det är ingen människa så sangvinisk, att hon tror — om svagdrickat, säger jag, skulle kunna en så kraftig verkan åstadkomma, hvilken fara innebure väl detta för vårt land och folk? Jag kan icke inse, att det ligger någon fara däri.

Det nästa skäl, som reservanterna anfört mot förslaget, ligger i de rättsanspråk, som bryggeriindustriens målsmän framställa. Det skulle, mena de, komma att beröfva dem en rätt, som de kunna anse sig vara befogade att hafva kvar eller förorsaka dem eller somliga bland dem förluster. Jag vill för min del icke alldeles bestrida, att det ligger någon sanning i detta. Men jag har tyckt mig märka, att i de flesta fall, då det gällt skatteförslag och

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.

(Forts.)

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.

(Forts.)

tullförslag, har någon viss klass kommit att på ett eller annat sätt blifva den lidande. Så t. ex. hörde jag häromdagen, då det för öfrigt gällde, icke ett skatteförslag eller ett tullförslag, utan mera en ordningsfråga, nämligen vid behandlingen af skogslagsförslaget, — en talare på hallandsbänken, — orera mycket om huru orättvis denna, då behandlade lag vore för skogsägarne. Ja, det är troligt, att han och kanske många med honom kunna komma att få lida något af den lagen. Men, hvarför antogo vi då det lagförslaget? Jo, därför att vi ansågo, att det skulle gagna landet i sin helhet. Så är det också här, att om än några få lida något genom denna lags genomförande, så kan detta svårligen hjälpas, då lagen dock kommer att gagna det hela, landet i dess helhet. Nu tror jag för öfrigt icke, att den ekonomiska oförrätt, som skulle tillfogas bryggeriidkarne, skulle bli så stor, som man velat göra den. Det har sagts mig af en på bryggeriindustriens område mycket framstående man, medlem af senaste maltskattekommittén, att cirka 80,000,000 kronor äro insatta i bryggerihandteringen. Nu finnes det enligt kommittéförslaget 578 bryggerier i landet. Om nu nyssnämnda summa fördelas på alla dessa bryggerier, så komma på hvarje bryggeri cirka 138,400 kronor. Och den talare, som egentligen för bryggarnas talan här i kammaren, har nu sagt, att af dessa 578 bryggerier är det 104, som skulle komma att lida någon ekonomisk oförrätt. Dessa bryggerier kallade han för »de små blandade bryggerierna». Ett ölbryggeris egendom blir väl ej heller alldeles utan värde, äfven om den komme att användas för t. ex. endast svagdricksbryggd. Jag tror således, att äfven om man skulle åtminstone delvis förfara på sådant sätt, som herr Lyckholm föreslagit i sin motion, och som användes då 1855 års brännvinslagstiftning infördes, nämligen att inlösa vissa redskap, så skulle detta i själfva verket icke blifva en så öfverväldigande utgift, att icke svenska staten skulle kunna stå ut därmed, om man ansågo denna utgift behöflig. Den siffra, 104 bryggerier, som jag angifvit, har jag hämtat ur den reservation, som afgifvits till maltskattekommitténs betänkande af en af de förnämste kännarne — så vidt jag vet — på bryggeriteknikens område, herr ingenjör Bergh.

Hvad åter angår talet om rätt och rättvisa på detta område, så ber jag att med afseende därå få ur en annan större tidning anföra följande rader: »Konsumenterna af dryckerna torde i allmänhet kunna räknas till de minst bärkraftiga skattebetalarne och det blir därför en gärd af rättvisa att vid skattens påläggande befria dem, då man alltid har skäl antaga, att det blir konsumenterna, som till största delen eller till fullo få erlägga skattebeloppet. Det kan väl finnas någon annan synpunkt med hänsyn till rättvisan, än synpunkten af bryggarnes ekonomiska intressen, och det är den rättvisa, som ligger däri, att man befriar dem, som äro minst lyckligt lottade i samhället, från att betala den skatt, som herr Lyckholm och flere reservanter vilja pålägga äfven de alkoholsvagare maltdryckerna.

Den tredje synpunkten, som framhålles i dessa reservationer, är frågan om kontrollen. Jag hade verkligen tänkt säga litet i

denna punkt, men ber i stället att få till väsentlig del instämma med herr Pantzarhielm, som, efter hvad jag tyckte, klart framhöll många af de synpunkter jag velat hafva fram i denna debatt.

Slutligen vill jag yttra några ord med hänsyn till de speciella önskemål, som nykterhetsvännerna velat framhäfva i diskussionen, och hvilka jag såsom medlem af maltskattekommittén sökte bevaka och hvilka för öfrigt torde hafva framgått af den massmotion, som i detta ärende framburits i kammaren.

Vi hafva nämligen önskat, att man må hafva frihet att tillverka en maltdryck, som icke har större extrakthalt än 6 procent, om man nämligen blott kunde behandla brygden på sådant sätt, att den färdiga produkten icke komme att innehålla mer än 2 eller, såsom senare föreslagits, 2 $\frac{1}{4}$ volymprocent alkohol. Jag känner mig i någon mån besviken däröfver, att denna synpunkt icke kunnat bättre framhäfvas än som nu skett. Då jag läste utskottets betänkande fruktade jag, att de i herr Lyckholms motion omnämnda kylkaren m. m. dylikt inverkat kylande på utskottet och bortkyllt all utsikt för oss att få fram ett uttalande till förmån för det maltstarka svagdrickat. Och jag undrar verkligen icke på att utskottets ledamöter blifvit afkylda därifrån, ty det finnes åtskilliga kylande saker i det fallet, däribland de drickors analyser, som finnas i betänkandet.

Då det icke synes vara någon som helst utsikt att få igenom en ändring härutinnan, åtminstone icke nu, skall jag icke heller göra något yrkande därom.

Hvad åter angår själfva kommittéförslaget, eller rättare sagdt utskottsbetänkandet, så får jag säga, att, ehuru jag icke anser det vara något idealiskt förslag, jag dock, vid öfvervägande af ställningen, sådan den är, nu kommit att blifva en af dem, som yrka bifall till bevillningsutskottets förslag.

I detta anförande instämde herrar *Hammarström, Hazén, Danielsson* och *Sjöberg*.

Herr Brodin: I anledning af den föregående talarens yttrande skall jag be att få tillkännagifva, att jag icke ämnar uppträda såsom målsman för bryggerihandteringen och icke heller skall jag göra det för dem, som tagit till principiell uppgift att anse sig nykterhetsvänliga, utan jag skall försöka hålla mig till de sakförhållanden, som föreligga, och de resultat, till hvilka jag kommit, sedan jag försökt sätta mig in i de till frågan hörande handlingarna. Här är förhållandet, att staten behöfver inkomster, särskildt för försvarsväsendet, och på grund däraf skulle en maltskatt införas. Regeringen har på grund af Riksdagens skrifvelse affattat detta förslag, sådant det nu föreligger, enligt hvilket svagdrickat skulle vara skattefritt. Men om man på grund af de källor, som finnas, nämligen maltskattekommitténs utlåtande, däri intagna tabeller och hvad för öfrigt förekommer i handlingarna, skall bilda sig en åsikt i ämnet, tror jag att resultatet däraf skall blifva, åtminstone har jag kommit till det resultatet, att det icke

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.
(Forts.)

Ang. tillverkning och beskattning af maldrycker.

(Forts.)

skulle komma att öfverensstämma med billighet och rättvisa. Om en ny skatt skall påläggas en industri, bör man väl i första rummet tillse, att denna skatt kommer att verka så lika på alla som möjligt och att den ena icke blir gynnad på den andras bekostnad samt att icke en del af denna industris idkare blifva nödsakade att drifva sin handtering med förlust eller rent af nedläggas densamma. Om man betraktar detta förslag, att allt svagdricka skulle vara skattefritt, så måste man äfven taga i betraktande, att af de bryggerier, som brygga svagdricka, en stor del äfven brygga öl. Vid de 291 bryggerier, som använda malt till både svagdricka och öl, afverkas 53 procent af allt malt som användes i bryggerier. Det är klart, att dessa bryggerier icke skulle kunna brygga svagdricka under konkurrens med de skattefria bryggerierna, utan dessa måste sålunda besluta sig för att nedlägga antingen svagdricksbrygden eller ölbrygden. För de bryggerier, som i väsentligt mindre mån tillverka det ena eller andra, kan det väl icke göra så mycket, men det finnes många af de medelstora bryggerierna, som tillverka ungefär lika mycket svagdricka som öl, och många af dessa ligga i landsorter, där afsättningsförhållandena äro sådana, att de icke kunna öfvergå från det ena till det andra slaget. Svagdricka tål icke långa transporter, och öl konsumeras icke i omnejden i tillräckligt hög grad. Då blir följden, att ett sådant bryggeri måste inskränka sin tillverkning till hälften, men det tråkiga är, att omkostnaderna bli i det närmaste desamma som förut, och resultatet blir antagligen, att det måste nedlägga rörelsen. Under sådana förhållanden är det fråga, huruvida det, efter hvad vi här i Sverige vant oss vid att anse rättvist och lagligt, kan anses vara öfverensstämmande med lag och rätt att införa lagar, som skulle verka på detta sätt. Utskottet har äfven i sin motivering beaktat detta och det säger på sid. 73: »Det lider, enligt utskottets förmenande, intet tvifvel, att många af de bryggerier, som inrättat sig för tillverkning af såväl öl som svagdricka, genom det kungl. förslaget komma i en svår ställning. Att fortfara med tillverkningen af båda slagen af maldrycker torde i allmänhet ej låta sig göra, då någon konkurrens med de skattefria bryggeriernas tillverkning af svagdricka icke gärna kan tänkas.»

På sid. 74 säges vidare: »Äfven de bryggerier, som öfvervägande tillverka svagdricka, men äfven öl, och som, för att erhålla skattefrihet för svagdrickat, måste upphöra med öltillverkningen, komma helt visst att tillskyndas förluster, såväl därigenom, att en del endast för ölbrygden erforderliga redskap blifva öfverflödiga, som genom bortfallet af inkomsten af öltillverkningen, hvilken inkomst icke alltid torde kunna ersättas genom ökad afsättning af svagdricka.»

Och litet längre ned säger utskottet: »Herrar Lyckholm och Trapp hafva i sådant syfte framställt de olika förslag, för hvilka nyss redogjorts» — nämligen angående ersättningen. — »Utskottet har icke kunnat biträda de af herr Lyckholm väckta förslagen, angående den ersättningsskyldighet, som staten skulle ikläda sig. Det synes emellertid billigt, att de bryggerier, som genom förslaget

blifva försatta i en ogynnsam ställning, såvidt möjligt erhålla någon hjälp.»

Ännu ett stycke längre ned heter det: »Mot ifrågasatt anordning har anmärkts, att kontrollen öfver den skattefria svagdrickstillverkningen vid i öfrigt skattepliktiga bryggerier blefve svår och i allt fall skulle medföra så betydliga kostnader, att endast ett fåtal bryggerier skulle kunna tillgodogöra sig det ifrågasatta medgifvandet» — nämligen att tillverkningen skulle få fortgå under kontroll under fem år.

Då utskottet alltså i sin motivering framhållit det orättvisa och förlustbringande, som utskottets förslag skulle åstadkomma för en del bryggerier, har utskottet för att afhjälpa detta föreslagit en tid af fem år, under hvilken de fortfarande skulle få brygga under särskild kontroll. Men efter dessa 5 år står ju saken på samma punkt och blir icke bättre genom detta. För öfrigt skulle bryggerierna betala kontrollkostnaden, och den skulle antagligen bli så stor, att de icke kunde fortsätta med svagdricksbrygden. Kontrollen torde för öfrigt, såsom äfven förut påpekats, blifva ganska svår. I bevillningsutskottet var i början af förhandlingarna i denna fråga chefen för kontrollbyrån tillstädes och han påpekade, att det var alldeles uppenbart, att en ren maltskatt vore den allra riktigaste och bästa lösningen och att stora svårigheter om icke omöjligheter skulle uppstå att eljest utöfva kontroll. Sedan likväl utskottet fattat sitt beslut, kom han in med ett förslag till kontroll, men det torde vara ganska tvifvelaktigt, om denna kontroll kan blifva effektiv, och äfven i så fall komma ölbryggerierna att blifva utsatta för en konkurrens, som lagen icke kan hindra, exempelvis från s. k. öltappare, som kunna köpa billigt svagdricka och maltstarkt öl samt blanda detta till ett öl af samma alkoholhalt, som de skattepliktiga ölbryggerierna leverera, men som skulle drabbas af en vida lägre skatt, utan att man kan komma någonstädes med en öltappare, som går denna väg.

Med detta har jag velat påpeka, att denna lagbestämmelse, såsom den blifvit affattad, kommer att leda till orättvisor för en stor och viktig handtering, en handtering som är så betydande, att man på grund af den bevillning, som erlägges af de bryggerier, hvilka nu tillverka både öl och svagdricka, kan beräkna, att ända till 48 miljoner kronor äro nedlagda i dessa bryggerier. Det är tydligt, att om man skall vara rättvis mot deras anspråk, så blifva de ersättningar, som kunna komma i fråga, högst betydliga, och det synes mig synnerligen märkvärdigt, om man nu skulle vara färdig att taga detta förslag utan någon närmare granskning af dessa förhållanden. Utskottet har icke ingått i någon sådan granskning, och icke heller föreligger någon dylik i öfrigt. Det är ju alldeles tydligt, att en ren maltskatt här skulle vara det allra riktigaste och naturligaste, såsom också herr Lyckholm föreslagit, men då en sådan nu icke kunnat komma till stånd och man anser, att de mindre bryggerierna fortfarande borde få fritt tillverka svagdricka, så har jag undrat, huruvida icke detta skulle kunna åstadkommas på annat vis, och om man icke i öfrigt skulle kunna

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.
(Forts.)

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.
(Forts.)

ställa till så, att några ersättningsanspråk icke skulle kunna framkomma. Detta är anledningen, hvarför jag framkommit med min reservation, däri jag föreslår, att de bryggerier, som afverka 200,000 kg. malt och därunder, skulle skattefritt få använda 20,000 kg. malt. Dessa första 20,000 kg. skulle då få afverkas skattefritt såsom ersättning därför, att dessa bryggerier finge betala skatt för en del malt, som användes till svagdricksbrygd. Under sådana förhållanden har jag beräknat, att 7,840,000 kg. malt skulle blifva skattefria, men c:a 5,000,000 kg. malt, som användes till svagdricka af de större bryggerierna, blifva skattepliktiga. För att vidare få fram en summa, som vore något så när öfverensstämmande med den af Kungl. Maj:t föreslagna, har jag också å min sida gjort beräkningar, att skatten skulle kunna gifva 7 miljoner kronor. Jag har då föreslagit en skatt af 9 öre för kilogram för de första 20,000 kilogrammen, 12 öre för kg. för de nästa 30,000 kilogrammen och 15 öre för de nästa 50,000 kilogrammen samt 18 öre pr kg. för det öfriga. På grund däraf, att de första 20,000 kg. skulle vara fria, skulle skatten för en afverkning af 40,000 kg. utgå med $4\frac{1}{2}$ öre för kg., och skattesatsen på 12 öre för kg. skulle icke komma att verka med mera än c:a 8 öre per kg., skattesatsen å 15 öre med endast $10\frac{1}{4}$ öre för kg., och skattesatsen af 18 öre per kg. med 13,65 öre per kg. vid de bryggerier, som använda 200,000 kg. malt.

Jag har framställt min reservation i det syftet, att dessa synpunkter skulle komma under ompröfning, men då vi i Riksdagen i år icke beviljat så stora anslag som Kungl. Maj:t begärt, utan statens utgifter komma att blifva 5 å 6 miljoner kronor mindre än hvad i den kungl. propositionen beräknats, så synes det mig, som om det icke vore absolut nödvändigt att i år införa denna skattesats, utan att man kunde vänta till ett kommande år för att då komma fram med ett lagförslag, som vore något modererat och förändradt på grund af den kritik, som under denna riksdag dels inom utskottet och dels under diskussionen i kamrarne framkommit.

På grund af dessa skäl kan jag således icke anse denna skattesats nu vara nödvändig, och därför ber jag att få yrka afslag å såväl den kungl. propositionen som utskottets förslag.

Herr Holmgren: Herr talman, mina herrar! Af det nu föreliggande utskottsbetänkandet såväl som af den i ämnet förda diskussionen framgår, synes det mig, med all önskelig klarhet, att frågan om införande af skatt på maltdrycker ännu icke befinner sig i det utredda skick, att någon betänksam folkrepresentant skulle våga sig på att biträda vare sig regeringens eller utskottets förslag i detta hänseende. Man har här sysselsatt sig med att mycket minutiöst beräkna, hvilken förtjänst bryggarna skulle vinna genom en sådan skatts införande. Mig förefaller detta så mycket mera egendomligt, som det är omöjligt att på den vägen ens tillnärmelsevis beräkna förtjänsten, hvilken beror på helt andra omständigheter och hufvudsakligen på den konkurrens, som kommer att in-

träda och de förhållanden, som alltid äga rum emellan tillgång och efterfrågan. Det är ju gifvet, att bryggarna komma att förtjäna i den mån som folket är törstigt, och det kan man icke på förhand bestämma. Det ser nästan ut, mine herrar, som om man med afseende på försäljningen af maltdrycker ville tillämpa medicinaltaxan. Men så långt ha vi väl icke ännu kommit. Så farligt gift torde väl icke ölet vara, att man behöfver intaga det i medicinaltaxan. Sveriges Riksdag har tillförene städse visat sig afvisande och mycket kylig för hvarje tanke att här i landet lägga skatt på malt-drycker, och Sveriges Riksdag har handlat så i nykterhetsvänligt intresse. Man har ansett, att i och med detsamma som man lämnar fri tillgång till förtäring af maltdrycker, skulle förtäringen af drycker med starkare alkoholhalt minskas. Detta har också inträffat. Jag vet icke, hvarför Riksdagen nu skulle slå in på en helt annan väg. Man har ifrågasatt, hvarför icke vi såväl som alla andra civiliserade länder skulle lägga skatt på maltdrycker. Jag vill fästa uppmärksamheten därpå, att om man i Danmark lagt skatt på själfva produkten, gjorde man det i det välförstådda intresset att få medel till pensionering af arbetare och understöd åt de fattiga. Men här är icke fråga om detta. Väl är det sant, att Riksdagen afät en skrifvelse till Kungl. Maj:t år 1901, i hvilken skrifvelse Riksdagen utgår från möjligheten, att man i en framtid skulle beskatta malt och att detta på grund af kostnaderna för den nya härordningen, skulle bli en tvingande nödvändighet. Men samtidigt framhöll Riksdagen i sin skrifvelse, att »då maltskatten hos oss ännu är oförsökt, torde densamma till en början icke böra sättas högre än t. ex. 11 öre pr kilogram, hvilket skulle motsvara 0,98 öre per halfbutelj».

Vid nu anförda förhållanden och då den föreslagna maltskatten är en konsumtionsskatt och en mycket förhatlig sådan, hvilken kommer att träffa dem hårdast, som ha minsta förmågan att bära den, då den slutligen icke är nödvändig för statens behof och ändamål och då det icke kan bli tal om att pålägga en skatt utan tvingande nödvändighet, yrkar jag, herr talman, afslag på såväl regeringens som utskottets förslag.

Herr Söderberg: Herr talman, mine herrar! Jag vill vits-orda, att utskottet har tagit denna fråga under noggrant omprövande. Utskottet har också inkallat särskilda, sakkunniga personer och bordlagt denna fråga gång på gång för att om möjligt kunna fullständigt sätta sig in i densamma. Emellertid är ju nu den föreliggande frågan utaf en sådan innebörd, att den ingriper uti de enskildes förhållanden på sådant sätt, att man kan vara mycket tveksam, huruvida man skall kunna biträda det ena eller det andra förslaget. Emellertid stå vi inför detta faktum, att malt-skatt kommer inom en icke alltför långt afägsen framtid att införas i vårt land. Vi kunna nog icke undkomma den saken. Då, om icke förr, uppstår ju naturligtvis den frågan, på hvad sätt vi skola uttaga densamma. För min del vill jag i korthet angifva min ställning sålunda, att om nu Riksdagen vill antaga utskottets

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.

(Forts.)

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.

(Forts.)

förslag eller om Riksdagen vill uppskjuta frågan till en annan riksdag, det skulle kvitta mig lika. Men det vill jag fastslå, att vi från början må vara på det klara med att svagdricka är en dryck, som bör skiljas ifrån de starkare maltdryckerna. Svagdricka är en dryck, som aldrig förorsakat någon skada bland allmänheten, men däremot ha de starkare maltdryckerna såsom ölet i oroväckande grad visat sig vara och bli en stor fara för en stor mängd af vårt lands befolkning. Herr Thorsson framhöll särskildt, att det var de arbetande klasserna, som konsumerade den största mängden af öl. Jag har med stor sorg sett detta och kan äfven konstatera detsamma särskildt hvad städernas arbetare beträffar. Men det vill jag säga herr Thorsson, att på landsbygden nöja sig arbetarne med svagdricka, och i allmänhet ha de icke något behof af öl. Och jag tror, att, i den mån som kroppsarbetarne vilja öfvergå till att släcka sin törst med svagdricka, skola de säkerligen befinna sig mycket väl därpå. Ty det har visat sig, att de som förtära mycket öl äro alltid förstiga, men att de som uteslutande begagna svagdricka verkligen få sin törst släckt, då nämligen ölet, som innehåller en större proc. alkohol, uppväcker begär att dricka mera.

Jag vill därjämte framhålla, att det är en mycket viktig omständighet, att man får ölet tillverkad på ett ställe och svagdrickat på ett annat ställe, på det att man måtte få en bestämd skillnad mellan dessa drycker. Då nu utskottet i detta fall biträdt det kungl. förslaget och detta stämmer öfverens också med min uppfattning i denna fråga, vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Hvad nu särskildt beträffar den här föredragna 2 § om skatten vill jag icke yttra mig därom, utan endast framhålla, att, då utskottet sökt finna en lämplig skatt, det naturligtvis var nödvändigt att tillse, att den skatten kunde uttagas på ett någorlunda rättvist sätt. Antingen borde då skatten bestämmas så, att halfbuteljen ökades i pris med 1 öre eller med 2 öre. I annat fall skulle lätt oegentligheter kunnat uppstå, och jag har icke alls haft några betänkligheter emot att biträda det förslag, som utskottet — och Kungl. Maj:t också — framlagt.

Hvad sedan beträffar de små bryggerier, som nu tillverka både öl och svagdricka, har utskottet verkligen behjärtat den saken också och i sin motivering framhållit såsom sin åsikt, hvad också den föregående ärade talaren, herr Brodin, anfört, att dessa bryggerier visserligen skulle kunna lida förlust. Men då utskottet tillfogat 53 §, den sista i det föreliggande förslaget, anser jag, att dessa bryggerier under denna öfvergångstid mycket väl kunna få tillfälle att bestämma sig för ölbrygd eller svagdricksbrygd.

Jag skall, herr talman, icke uppehålla tiden längre, utan yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Zetterstrand: Herr talman, mine herrar! Jag vill till en början gifva till känna, att för den händelse jag vid den slutliga voteringen skulle komma att ställas i valet och kvalet mellan de olika förslagen, kommer jag att rösta för bifall till ut-

skottets förslag, som enligt mitt förmenande mer än de andra främjar nykterhetsintresset.

Men jag ser denna fråga från en annan synpunkt. Jag vet mycket väl, att det är ytterst vanskligt för hvem det vara må af Riksdagens ledamöter att fixt bestämma, hvad statens behof tarfvar. Men efter de beslut, som denna Riksdag hittills fattat, är det min innerliga öfvertygelse, att det icke kan möta några oöfverstigliga svårigheter för oss att äfven utan denna maltskatt få staten att gå ihop.

Och då jag, herr talman, icke är någon vän af onödiga öfver-skott i statskassan och icke utan trängande skäl vill lägga skatter på rikets inbyggare, får jag för min del förklara, att jag icke detta är vill vara med om någon maltskatt och att jag därför yrkar afslag på såväl utskottets hemställan som den kungl. propositionen.

Häruti instämde herrar *Wavrinsky* i Stockholm, *Branting* och *Moll*.

Herr vice talmannen *Pehrson*: Herr talman, mine herrar! Jag anser det icke vara behöfligt att vid detta tillfälle vidare orda om huruvida maltdryckerna äro ett lämpligt skatteobjekt eller icke, men skall jag i detta afseende säga min mening, så är det den, att vi nog i sinom tid måste tillgripa ölskatten. Jag får emellertid säga, att jag för min del på det allra bestämdaste kommer att motsätta mig, att denna skatt tillgripes i otid eller i onödan. Jag skall i allra största korthet söka visa, att det mycket väl går för sig att uppgöra statsregleringen för år 1904, utan att Riksdagen beslutar denna maltskatt.

Det förhåller sig nämligen på det sättet, att genom de hittills fattade besluten hafva inbesparats, på andra hufvudtiteln 2,000 kronor, på fjärde hufvudtiteln 580,086 kronor, på femte hufvudtiteln 3,694,209 kronor och på sjätte hufvudtiteln 1,517,701 kronor. För den händelse att någon skulle fästa sig vid, att sistnämnda belopp skulle vara för högt, vill jag erinra om, att Kungl. Maj:t begärde ett anslag af 1,300,000 kronor till anläggande af interurbana telefonledningar, men att detta anslag icke blef af Riksdagen godkänt, utan att Riksdagen i stället anvisade ett belopp af 1,300,000 kronor att jämte öfriga anslag till telefonväsendet utgå på lånevägen. Det är på denna grund, som man på sjätte hufvudtiteln erhållit den stora besparingen af 1,517,701 kronor. Å åttonde hufvudtiteln hafva inbesparats 109,711 kronor och å nionde hufvudtiteln 10,077 kronor. Utom hufvudtitlarna hafva inbesparats på det begärda anslaget för anskaffande af rullande materiel till statens järnvägar 1,000,000 kronor. Herrarne erinra sig, att Kungl. Maj:t för nämnda ändamål begärde 5,000,000 kronor, men att Riksdagen anslag endast 4,000,000 kronor. De hittills gjorda besparingarna å hufvudtitlarna uppgå således sammanlagdt till 6,913,784 kronor. Ökningen uti utgifterna utöfver hvad Kungl. Maj:t upptagit uti sitt förslag till stadsbudget för år 1904 är följande:

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.
(Forts.)

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.

(Forts.)

på sjätte hufvudtiteln för Kristinehamns hospital 250,000 kronor och för Piteå hospital 94,600 kronor, på sjunde hufvudtiteln för statistisk handbok 26,000 kronor samt på åttonde hufvudtiteln för Luleå stift 12,820 kronor. Detta utgör således tillsammans en ökning i utgifterna af 383,420 kronor. Draga vi detta belopp från summan af besparingar, hvilken summa utgjorde 6,913,784 kronor, hafva vi en besparing af 6,530,364 kronor. Från denna summa torde väl få afgå ett belopp af 120,000 kronor. Riksdagen har ju ännu icke beslutat i den fråga, jag nu syftar på, nämligen anslaget till utställningen i S:t Louis, men jag antager, att det af Kungl. Maj:t begärda anslaget bifalles — ty icke lärers väl någon tro, att motionärernas förslag om ett anslag för nämnda ändamål af 400,000 kronor har synnerligen stor utsikt att bifallas af Riksdagen. Draga vi nu 120,000 kronor från den summa vi hade kvar, sedan vi gjort afdrag för ökade utgifter i öfrigt, återstå 6,410,364 kronor. Från denna summa måste man afdraga den af Kungl. Maj:t beräknade, men af Riksdagen afslagna stämpelskatten, till belopp af 950,000 kronor. Nu hade vi senast en behållning af 6,410,364 kronor, hvarifrån vi sålunda ytterligare skola afdraga den af Riksdagen afslagna stämpelskatten 950,000 kronor, så att vi följaktligen i ren besparing skulle hafva en summa af 5,460,364 kronor. Hvad beträffar den *ökning* i inkomstskatten, som af Kungl. Maj:t beräknats till 500,000 kronor, men af Riksdagen blifvit afslagen, så kvittar jag denna beräknade ökning i inkomster mot den af Kungl. Maj:t icke beräknade majstullen, som kvarstår, och denna tull kan godt anses lämna en statsinkomst af minst 500,000 kronor, så att följaktligen den halfva miljon, som uppkommer genom minskning i beräknad inkomstskatt, och den halfva miljon, som uppkommer genom bibehållande af majstullen, jämna ut hvarandra. Beträffande de anslag, som under senare delen af riksdagen begärts af Kungl. Maj:t, nämligen 200,000 kronor till undsättande af Sydpolsexpeditionen och 400,000 kronor till de nödlidande i Norrland, så har Kungl. Maj:t icke förutsatt och ej heller föreslagit, att dessa utgifter skola upptagas i 1904 års stat, utan Kungl. Maj:t har i stället föreslagit, att Riksdagen skulle anvisa dessa medel att utbetalas af riksgäldskontoret, så att man behöfver icke taga dessa belopp med i beräkningen för uppgörande af 1904 års stat. Jag tror således, efter allt att döma och då man räknar med fullt säkra faktorer, att vi i denna stund hafva en ren behållning af i rundt tal 5,460,000 kronor. Maltskatten är beräknad att gifva 6,000,000 kronor. Den behållning, vi hade, var såsom jag nyss nämnde nära 5¹/₂ miljon kronor. Kan det då vara möjligt, att vi skulle besluta en ny skatt för vårt folk af 6 miljoner kronor, hvilken skatt skulle krävas ut under nästkommande år, för att täcka en brist, som på sin höjd skulle uppgå till omkring ¹/₂ miljon kronor, och kanske, när allt kommer omkring, icke alls uppstår. Jag föreställer mig, att vi böra tänka oss för två gånger, innan vi gå att handla på ett sådant sätt. Och om det skulle så vara, att det skulle blifva någon brist, då statsregleringen slutligen uppgöres, ber jag att få fästa uppmärksamheten på att denna brist mycket väl kan täckas på

ett sätt, hvilket är bra mycket bättre än att besluta en skatt på 6 miljoner kronor, hvilken skatt för närvarande är helt och hållet obehöfelig. Denna utväg är, att vi kunna af de 4 miljoner kronor, som Riksdagen anslagit till rullande materiel för statens järnvägar, godt taga $\frac{1}{2}$ eller 1 miljon kronor från riksgäldskontoret på lånevägen, och detta är visst icke något nytt sätt att gå till väga, utan Riksdagen har använt detsamma förut i långt större utsträckning, än här skulle blifva fallet. Så har t. ex. Riksdagen på lånevägen anvisat medel för anskaffande af rullande materiel till statens järnvägar till följande belopp, nämligen år 1877 2 miljoner, år 1878 1 miljon, år 1879 1,500,000, år 1880 1,500,000, år 1881 1,400,000 — år 1882 upplånades för ifrågavarande ändamål ingenting — men år 1883 1,500,000, år 1894 500,000 och år 1895 1,250,000 kronor. Sedan dess hafva vi för detta ändamål icke behöft låna någonting, hvilket naturligtvis är det allra bästa, men om man skulle för ett så exceptionellt fall som detta behöfva låna $\frac{1}{2}$ miljon kronor för en — som man väl gärna kan kalla det — ökning i statens järnvägsmateriel, hvilken ökning likvisst är påkallad af ökning i trafiken, är väl detta icke någonting halsbrytande.

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.
(Forts.)

Slutligen ber jag att få erinra herrarne därom, att om vi nu gifva statens kassa detta öfverskott af 6 miljoner kronor, så kunna herrarne vara säkra på att regeringen icke ett ögonblick får vara i fred, utan när folk får veta att det finns ett sådant öfverskott, blir regeringen öfverhopad af dem, som vilja hafva anslag än till ett och än till ett annat. Och när det sedan blir fråga om ytterligare ökade statsutgifter, kan man icke bestrida dem med tillhjälp af de genom maltskatten ökade statsinkomsterna, med mindre än att det blir en inkomstskatt på de små jordbrukarne och en allt för långt utsträckt stämpelskatt.

Jag hemställer, herr talman, på grund af hvad jag nu anfört, om afslag på § 2.

Med herr vice talmannen förenade sig herrar *Andersson* i Västra Nöbbelöf, *Zimdahl*, *Ernst Carlsson*, *Dahn*, *Centerwall*, *Johansson* i Möllstorp, *Österberg*, *Karlsson* i Mo och *Ödman*.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Meyer: Herr talman! Det kan väl hända, att, då jag nu tillåter mig att opponera mig emot kammarens ärade vice talman, herrarne få den föreställningen, att det för mig är ett sant nöje att föreslå skatter, men det är det visst icke. Jag försäkrar, att ingen kan finna skatter mera impopulära, än jag gör, och jag skulle vara mycket lycklig, om vi kunde slippa ifrån dem alla.

Nu har vice talmannen anvisat ett sätt, på hvilket vi skulle kunna få statsregleringen att gå ihop utan anlita det af den skatt, hvarom nu är fråga, och jag kan icke bestrida, att de siffror han anförde voro riktiga — jag kunde icke så noga följa med dem, men jag tar för gifvet, att de äro riktiga. Och det är nog sant, att om man kunde reda sig genom att i nödfall låna en half miljon eller en hel miljon, så vore detta icke något halsbrytande företag.

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.

(Forts.)

Jag har själf för någon tid sedan gjort liknande beräkningar som dem vice talmannen nu anställt, och ehuru jag icke kom så högt upp som han, hoppades jag likväl då, att jag skulle kunna få det stora nöjet att af samma skäl, som vice talmannen anförde, yrka afslag på den förevarande kungl. propositionen. Då jag närmare undersökte saken, fann jag dock icke statens finansiella ställning så lysande, som det i början kunde tyckas. Först och främst måste vi vara mycket tveksamma — detta uttalades redan under remissdebatten — huruvida icke Kungl. Maj:t beräknat inkomsterna väl högt, och jag får villigt medgifva, att Kungl. Maj:t räknat så högt som möjligt — visserligen icke så högt, att jag vill påstå, att det är omöjligt att erhålla de inkomster, som af Kungl. Maj:t blifvit beräknade, men inkomsterna äro i alla fall mycket högt beräknade.

Vidare få vi besinna, att den tid nu är förbi, då man hade öfverskott att börja den nya statsregleringen med; något sådant kan icke gärna komma i fråga i år. Inkomsterna för innevarande år befarar jag komma att understiga de beräknade enbart på den grund, att till följd af den mycket felslagna hvitbetsskörden hvitbetssockertillverkningsafgiften helt säkert kommer att ingå med belopp, som jag befarar komma att betydligt understiga det af Riksdagen beräknade, kanske med omkring 5 miljoner kronor. Därtill kommer vidare, att de förslagsanslag, som af Riksdagen beviljats, under årens lopp blifvit öfverskridna med ett belopp af cirka $4\frac{1}{2}$ miljoner kronor, det vill säga summan af de belopp, hvarmed dessa anslag blifvit öfverskridna, utgjorde vid detta års början $4\frac{1}{2}$ miljoner kronor. Det är en mycket oriktig finanspolitik att laborera med sådana brister i statskassan som $4\frac{1}{2}$ miljoner, och jag var betänkt på att föreslå Kungl. Maj:t att redan till denna Riksdag inkomma med förslag för att få en del af dessa $4\frac{1}{2}$ miljoner kronor betäckta, men då vi behöfde så mycket skatter i alla fall, tänkte jag, att då vi syndat på nåden flere år förut, kunde vi väl göra det ett år till. Om vi nu också icke skulle behöfva hela det belopp, som är beräknadt inflyta genom maltskatten, så behöfva vi dock alldeles säkert en god del däraf, och jag tror därför icke, att det skulle vara bra, om Riksdagen i år helt och hållet afsloge det föreliggande förslaget om maltskatt.

Här hafva nu blifvit anförda äfven andra skäl emot maltskatten. Hufvudskälet torde vara, att man ansett, att det skulle vara en oriktig skatteprincip att uppdelat bryggerierna i två klasser; och man har sagt, att det skulle vara en orättvisa mot industrien, att man beskattade ölet men släppte svagdrickat fritt, därför att industriidkarne därigenom blefve ojämnt beskattade. Hvad det oriktiga i skatteprincipen beträffar, så vill jag säga, att enligt mitt förmenande är ölet och svagdrickat två fullständigt skilda saker, ehuru väl båda äro maltdrycker. Ölet är i alla fall en öfverflödsartikel och i jämförelse med svagdricka en ganska dyr artikel. Det är en öfverflödsartikel, som alltså *kan* undvaras. Svagdricka däremot är en absolut nödvändighetsartikel, som *icke* kan undvaras. Det är ju hufvudsakligen kroppsarbetare, fabriksarbetare och jordbruksarbetare, som konsumera den varan. Ja, den går äfven till hushål-

len — och kanske icke så litet — men dock hufvudsakligen till dessa arbetare, som under sitt kroppsarbete behöfva dricka mycket, och då hafva detta svagdricka att tillgå. Det är heller icke små kvantiteter de dricka, utan vi veta, att de arbetare, som en varm sommardag gå i arbete på fältet, nog dricka ganska mycket svagdricka, så att äfven ett litet obetydligt fördyrande utaf hvarje tredjedels liter kan i alla fall spela *någon* roll. Framför allt tror jag dock, att det skulle vara mycket förhatligt, om vi nu ginge att pålägga en ny skatt å svagdricka, emedan man skulle med denna nya skatt träffa just dem, som vore allra minst i stånd att betala den.

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.
(Forts.)

Nu vill jag medgifva, att det ligger en orättvisa däruti, att maltet för det svagdricka, som skulle tillverkas i de skattepliktiga bryggerierna, skulle beskattas, men däremot det andra maltet, det som användes i de skattefria bryggerierna, gå fritt. Ja, det är en orättvisa, men jag kan icke se, huru den skall kunna afhjälpas, och jag tänker i alla fall, att åtminstone de större bryggerierna skola väl icke lida så synnerligen mycket däraf, att de icke fortfarande kunna med fördel tillverka svagdricka; de böra i alla fall kunna bära skatteförhöjningen bättre än svagdrickskonsumenterna.

Så hafva vi frågan om de blandade bryggerierna. Vi få väl taga för gifvet, att det förhåller sig så, att åtminstone en del af dem skulle blifva lidande på förevarande bestämmelse, att bryggerierna skulle få betala skatt för allt malt, som de använda. Utskottet har nu försökt att genom ett tillägg till § 53 åtminstone gifva dessa bryggerier tid på sig för att kunna ordna sig på annat sätt. Att icke ett sådant förslag kommit in i den kungl. propositionen beror nu därpå, att visserligen försökte både 1902 års kommitterade och Kungl. Maj:t att finna någon utväg icke allenast att befria det malt, som användes för svagdricka i dessa bryggerier, utan äfven att befria allt malt, som användes till svagdricka äfven i skattepliktiga bryggerier, från skatt, men detta stupade därpå, att kontrollen skulle blifva så orimligt dyr, att man icke kunde tänka på att använda en dylik, eller också att den skulle blifva otillfredsställande. Det förslag, med hvilket utskottet nu kommit i § 53, är också ett otillfredsställande förslag i kontrollhänseende. Den kontrollen kan aldrig blifva fullt effektiv, och det kan icke råda tu tal om den saken, att icke vid dessa bryggerier en förnillning af skatt eller ett undanhållande af skatt skulle kunna äga rum. Jag tror emellertid, efter de upplysningar som jag erhållit, att de summor, som kunde undansnillas, icke kunna komma att uppgå till några afsevärda belopp. Därför kan man kanske i sådana undantagsfall som detta, då man verkligen kan riskera att störta en del näringsidkare, om man är alltför sträng emot dem, sluta ögonen till, som man annars icke kunde göra. Kungl. Maj:t ansåg sig emellertid, som sagdt, icke kunna framlägga ett sådant förslag för Riksdagen; därtill är kontrollen alltför otillfredsställande.

Nu har man vidare sagt, att om man afslår den kungl. propositionen i år, skulle regeringen få tillfälle att med afseende å

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.
(Forts.)

den kritik, som man nu fått höra från olika håll, till ett annat år komma fram med ett annat, bättre förslag. Om regeringen håller fast vid den princip, vid hvilken jag för min del anser att regeringen bör hålla fast, nämligen att svagdrickat under alla förhållanden blir skattefritt, tror jag icke, att regeringen kan komma fram med ett bättre förslag än det nu föreliggande. Ty hvad som gjort att förslaget blifvit bristfälligt i vissa hänseenden, det är just den stora svårigheten, huru man skall kunna förena de båda intressena, ölets och svagdrickats; och det går icke, så länge man vill behålla svagdrickat skattefritt.

Jag tror därför, att kammaren skulle göra väl, om den icke förkastade den kungl. propositionen. Vi veta, hvad vi nu få, om vi antaga detta förslag i år, men med hvad Kungl. Maj:t kan, på grund af opinion eller annat, blifva tvungen att framkomma till Riksdagen ett annat år och hvilket system Kungl. Maj:t då kan se sig nödsakad att komma med, *det* vet man icke.

Herr Risberg: Det kraf, som med växande styrka och allt allmänare framträd i landet, att få öl och svagdricka skilda åt, är uppkalladt utaf de faktiska förhållandena, nämligen det sätt, hvarpå ölbruket ingått i folkets lefnadsvanor, och de verkningar, som detta haft. Dessa verkliga förhållanden kunna icke resoneras bort. Man får icke blunda för att den ymniga förbrukningen af öl, liksom också den alkoholstyrka, som man alltmer och mer höjt hos detta, har blifvit en verklig samhällsfara. Och dessa förhållanden, menar jag, framvinga sträfvandena att få svagdrickat skildt från ölet och att få en gräns satt dem emellan, så väl afvägd och så bestämd som möjligt, för att sedan kunna lämna allmänheten den oskadliga och behöfliga drycken svagdricka, utan några inskränkande bestämmelser och så billigt som möjligt. Denna skillnad mellan öl och dricka, som förut icke har funnits, hafva vi nu fått i den kungl. propositionen och utskottets förslag. Vi hafva fått densamma på den principiellt riktiga grunden, att man skiljer bryggerierna åt i svagdricksbryggerier och ölbryggerier. Ställningen har på det sättet blifvit klar. Jag är således utaf den bestämda mening, att vi af intresse för folkets väl *nu*, då vi efter många förberedelser hafva fått ett sådant förslag, hvarigenom de rätta principerna fastslås, antaga detsamma, helst som vi icke veta, såsom nyss antyddes från statsrådsbänken, huru det kan komma att framdeles blifva, då ett nytt förslag framlägges. Detta är den ena och viktigaste sidan.

Den andra sidan af frågan är skattesynpunkten, och härvid anser jag, att man icke utaf något rimligt skäl kan lägga skatt på svagdrickat. Det kan under vissa omständigheter finnas skäl att genom tullsatser fördyra en viktig konsumtionsvara för att skydda en inhemsk näring. Men här föreligger icke något jämförligt, som skulle betinga fördyrandet af svagdricka. Däremot har man samma skäl för skatt på öl, som man har för skatt på andra till nytning använda och därtill skadliga drycker, hvilket skattesystem vi ju länge använt. Jag menar, att af detta skäl och för likställighe-

tens skull, oafsedt om det är ett ekonomiskt trängande behof eller icke att få denna skatt, så böra vi gå med på det nu framställda förslaget. Och då vi nyss hörde af herr finansministern genom de uppgifter, han lämnade, att stadsbudgeten för nästa år verkligen är i behof af skatten, så blir skälen för förslagets antagande ännu mer vägande.

Hvad ersättningsskyldigheten beträffar, som man vill lägga på staten för de förluster, som möjligen skulle drabba vissa skattepliktiga ölbryggerier, genom att de blefve mindre gynnade än de skattefria svagdricksbryggerierna, så har detta en rättslig sida, som alls icke är oomtvistlig. Skulle man hålla på att staten icke har rätt att i minsta mån ingripa uti vissa näringars fri- och rättigheter utan ersättning, så skulle staten därigenom ofta komma i en ganska svår belägenhet, när det gäller att lagstifta i samhällsnyttiga frågor. Faktiskt har en sådan princip icke heller tillämpats i många fall. Jag vill också påpeka, att ölbryggerierna och de blandade bryggerierna hafva drifvit en så lönande näring, att de nog redan hafva fått god ersättning för det kapital, de nedlagt i denna rörelse. I allmänhet går den årliga vinsten till 7 å 8 % på det insatta kapitalet, och för öfrigt hafva ju dessa bryggerier allt fortfarande rättighet att brygga både öl och svagdricka och komma äfven i samma ställning som de skattefria svagdricksbryggerierna genom att bredvid sina ölbryggerier upprätta svagdricksbryggerier. Jag kan således icke förstå, att det kan finnas någon ömmande omständighet, hvarför staten skulle träda emellan. På dessa antydda skäl yrkar jag, herr talman, bifall till utskottets förslag.

Herr Lindblad: Vi hörde nyss af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, att han ansåg att statsregleringen kräfde om icke hela det af Kungl. Maj:t föreslagna skattebeloppets uttagande så dock en väsentlig del däraf. I fråga om utfallet af åtskilliga skattetitlar antog han, att några af dessa, som onekligen äro för högt upptagna, komma att visa ett lägre resultat. Utom de af herr statsrådet omnämnda skall jag tillåta mig påpeka, att äfven förhöjningen å en annan skattetitel, nämligen å brännvinstillverkningsafgiften, måhända icke kommer att verka så högt som beräknadt var. Den långsamhet, som faktiskt rådde vid dess införande, torde i hög grad inverkat med afseende å de stora kvantiteter brännvin, som då funnos på nederlag.

Jag är äfven af samma uppfattning om skattens behöflighet. Äfven om nu statsregleringen måhända icke tager i anspråk en så stor del, som föreslås i den kungliga propositionen, så är det dock stor anledning att försöka redan nu, då utredning föreligger, att få den nya skatten införd. Jag anser emellertid att, då man skall börja med en sådan ny skatteform, som helt visst måste blifva permanent, det icke kan vara skäl att med ens taga steget för stort, utan söka begränsa sig till så låga skattesatser, som omständigheterna medgifva. Dels med afseende härå och särskildt för att tillmötesgå krafven från de skattepliktiga bryggerierna, att dessa

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.
(Forts.)

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.

(Forts.)

skulle kunna konkurrera med de af regeringen föreslagna skattefria svagdricksbryggerierna, förefaller det mig synnerligen lämpligt, att man söker beakta det af enskild motionär framförda skatteförslaget, som med stark progression utgår från ganska låga skattesatser i början. Man vinner därigenom, att äfven dessa bryggerier, som måste tillverka skattepliktig vara, dock kunna bestå i konkurrensen med de skattefria, på den grund att en del af deras tillverkning blir väsentligt lägre beskattad än det malt, som af dem beräknas till ölberedning.

Jämte en ledamot af Första Kammaren har jag afgifvit en reservation mot detta betänkande, och jag har anknutit denna reservation till det förslag, som af herr Lyckholm är afgifvet. Jag kunde visserligen lika gärna hafva utgått från utskottets författningsförslag, men då jag anser, att det kapitel i författningen, som handlar om skattefria svagdricksbryggerier, helst kunde uteslutas och blifva föremål för Kungl. Maj:ts särskilda administrativa lagstiftning, så anser jag det vara onödigt att belasta lagen med detta.

Det är egentligen 2 och 3 §§, som skilja sig från utskottets förslag, och därjämte, i stället för att utskottet har ett övergångsstadgande i 53 §, så har vår reservation ett sådant stadgande i 40 §. Den egentliga skillnaden i dessa båda förslag är i första rummet, såsom jag antydt, skattesatserna, och orsaken hvarför jag anser, att billighet och rättvisa fordra, att man så går till väga, har jag äfven redan antydt. Jag har tänkt mig, att ölet med dessa skattesatser skulle komma att fördyras med ett öre för en tredjedels liter; det är den vanliga kvantiteten vid försäljning. Det är redan antydt att, då Riksdagen skref i detta ämne år 1901 — om jag minnes rätt —, så uttalades just i motiveringen, att man borde hålla sig till en maltskatt af omkring 11 öre, som då beräknades komma att medföra ett högre försäljningspris af 0,98 öre pr halfbutelj. Kungl. Maj:t har i stället föreslagit en skatt, som skulle medföra 2 öres högre försäljningspris.

Jag tror att, då, såsom nämnt, man vill fördyra en vara, som dock onekligen mycket konsumeras bland de ekonomiskt mindre väl situerade klasserna, det är bättre att gå försiktigt till väga, och då man nu måhända, med ett afslag i år, nästa år kommer att drivas till denna skatt och då icke samma frihet att afpassa skattesatsen förefinnes, så tror jag, att det vore klokast att nu stanna vid den lägre förhöjningen. För min del anser jag, att det är bättre, att man exempelvis under två år nöjer sig med en förhöjning af ett öre, än att nu få det skattefritt, men nästa år få köpa sitt öl 2 öre dyrare.

Äfven i § 3 skiljer sig denna reservation från utskottets förslag i det afseendet nämligen, att den icke intagit någon särskild kategori af svagdricksbryggerier. Men faktiskt kommer den dock på grund af stadgandet i 40 § att få en sådan kategori, fastän den icke blir föremål för uttryckliga lagbestämmelser.

Enligt den beräkning, som blifvit verkställd, skulle för närvarande existera omkring 300 svagdricksbryggerier, som hafva en år-

lig förbrukning af 20,000 kg. malt eller därunder. Antalet kan man icke angifva exakt, men det finnes en beräkning i det prospect, som utskickats af svagdricksbryggeriföreningens styrelse, att dessa bryggeriers antal uppgår till 700, och därför har jag och min medreservant antagit, att man utan fara för misstag kunde röra sig med en siffra af 300 svagdricksbryggerier, som skulle falla under denna afverkningsgräns. Med beräkning att 300 dylika bryggerier skulle afverka 20,000 kg. malt, så skulle man komma upp till en skattefri maltafverkning af 6 miljoner kilogram, och med beräkning af högsta tillåtna extrakthalt, nämligen 6 %, så skulle detta gifva en tillverkning af 54 miljoner liter. Men nu är att märka, att denna extrakthalt för närvarande icke är allmän, utan tvärtom mycket sällsynt; medeltalet af de undersökningar, som äro gjorda under en viss tidrymd, hafva visat, att extrakthalten uppgår till 3,80 %, och med detta skulle man få en svagdrickskvantitet af mer än 81 miljoner liter. Detta skulle icke på något sätt blifva beskattadt och genom att dessa bryggerier äro spridda i orterna och kunna tillgodose lokalbehofven af skattefritt svagdricka skulle priset återverka på de stora bryggerierna, så att man skulle kunna uppnå samma försäljningspris från de stora men skattepliktiga bryggerierna. Visserligen kan man ju säga, att i hvarje fall *något* fördyrande måste uppstå för svagdrickat. Det framgår redan af Kungl. Maj:ts förslag, då man såsom hjälp till kontrollen måste utkräfvat en afgift af $\frac{1}{2}$ öre pr kg. Därjämte har utskottet vidtagit den förändringen, att alla surrogat och inblandningar af sackarin äro förbjudna.

Härigenom kommer man ju att få en bättre vara, men prisen komma nog därigenom att höjas med $\frac{1}{2}$, kanske ett helt öre pr liter.

Jag tror icke, att den nu föreslagna skatten för de större svagdricksbryggerierna, skulle behöfvat väsentligen fördyra varan utöver detta, men man skulle bättre skipa rättvisa mellan de olika klasserna af bryggerier och man skulle undvika de pretentioner, som dessa bryggerier, hvilka hittills drifvit en lödig skattefri handtering, helt säkert komma att ställa på statsverket.

Härtill kommer, att utskottets förslag i 53 § har ett öfvergångsstadgande, som enligt min tanke är långt ifrån lyckligt. Det är redan af finansministern antydt, att kontrollen där icke är »den bästa» — så tror jag att hans yttrande var — och herr statsrådet anförde äfven, att om nu förnillningar kunde komma att äga rum vid dylika bryggerier, så torde »beloppen dock icke bli afsevärda». Så antecknade jag det uttryck, som statsrådet begagnade. Men gentemot detta vill jag säga, att, om än beloppen icke spela någon stor roll, så tror jag, att det är själfva faktum eller undansnillandet från staten, som innebär den största faran, och erkännas måste väl, att detta är något, som helst bör undvikas. Därjämte om dessa bryggerier få vana att undansnilla någonting, så kommer deras handtering att blifva långt mera lönande, och då en gång efter 5 års förlopp ersättningsanspråken gentemot staten skola klareras, så kommer helt naturligt deras handtering att visa bättre resultat

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.
(Forts.)

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.
(Forts.)

än de föregående åren och kunna således föranleda högre ersättningsanspråk än en uppgörelse i närvarande stund måhända skulle göra. Om man vill något närmare dechiffrera ordalydelsen i den P. M., som chefen för kontrollbyrån afgifvit, så tror jag, att man kan säga, att han icke är nöjd med denna kontroll, men han har antydt, att det visserligen »kan gå för sig» att anordna den på detta sätt.

Jag skall nu försöka fatta mig kort. Jag tror, att om kammaren fäster afseende vid den af mig och min medreservant afgifna reservationen, skola säkert afsevärda fördelar uppnås. Jag tror, att genom bifall till vårt förslag rättvisa skulle införas så långt ske kunde. Samtliga bryggerier kunde därigenom tillåtas fortsätta sin verksamhet. Kontrollen blir så effektiv som möjligt. Skyldigheten för staten att ersätta dessa bryggerier blir icke alltför stor, och därjämte visar man nykterhetsvännernas kraf så stort tillmötesgående, som jag tror man bör göra.

Då nu Första Kammaren bifallit den af herr Weinberg m. fl. afgifna reservationen, hvilken i hufvudsak sammanfaller med herr Lyckholms motion, och då jag icke vet, om det kan blifva sammanjämkning mellan olika beslut af kamrarna eller om tvisten skall slitas genom gemensam votering — med hänsyn till detta ber jag att få yrka bifall till min reservation.

Herr Beckman: I motsats mot den siste talaren yrkar jag bifall till utskottets förslag. Det var ett ögonblick, då säkert många kunde känna sig tveksam om det berättigade i detta. Det var när denna tablå rörande statsregleringen för nästa år meddelades oss, en tablå, hvilken visserligen icke var oss alla alldeles obekant förut. Det kunde på grund af dess siffra synas, som om det vore i och för sig en oegentlighet ur statsfinansiell synpunkt att nu redan införa denna skatt, hvaraf man icke förutsåg något omedelbart behof. Emellertid har herr statsrådet och chefen för kungl. finansdepartementet lämnat oss uppgifter, som jag tror måste alldeles bestämdt nedslå den förhoppning, som man eljest kunde hyst, att skatten utan vidare kunde undvaras. Den framtidsstafva han upprullade var särskildt i ett afseende ganska betänkelig. Han nämnde, att inkomsten från hvitbetssockertillverkningsafgiften sannolikt kommer att med 5 å 6 millioner understiga den beräknade. Därjämte erinrade han om, att förslagsanslagen blifvit öfverskridna med icke mindre än 4 1/2 milljon. Under sådana förhållanden synes det mig alldeles tydligt, att maltskatten redan nu bör påläggas. Det är sant, att den, så som utskottet formulerat sina skattesatser, komme att inbringa för mycket. Men vi måste se saken sådan denna praktiskt föreligger. Första Kammaren har antagit den af herr Weinberg m. fl. afgifna reservationen. Denna innehåller skattesatser, som äro högst väsentligt lägre. De öfverensstämma, så vidt jag minnes, i alla delar med herr Lyckholms. Hvad kommer att inträffa, om Andra Kammaren bifaller utskottets förslag? Då måste naturligtvis frågan återkomma till utskottet för sammanjämkning. Och en sammanjämkning är enligt mitt förmenande

möjlig bland annat — jag vill icke uttala mig om öfriga villkor — genom att taga såsom utgångspunkt en nedsättning i de af utskottet föreslagna skattesatserna. Därigenom komme måhända beloppet att reduceras till 3 milljoner eller något dylikt. Under förevarande omständigheter finner jag det således uppenbart, att vi i denna kammare böra taga utskottets förslag. Och det är icke längre fråga om att nu göra skatteprincipen gällande endast därför att den i och för sig är lämplig, utan skatten kräfves af ett faktiskt föreliggande behof.

Då tiden är långt framskriden vill jag endast erinra om en af de invändningar, som gjorts mot hela skatten. Den afser det påståendet, att denna skatt skulle vara en särskild skatt på småfolket. Men är det icke så, att med den skatteform, som förslagits af regeringen, i motsats emot den, som förslagits af herr Lyckholm, undantager man just den dryck, som förbrukas af de allra fattigaste? Vi nykterhetsvänner — i inskränkt mening — anse ju, att ölet är en lyxvara. Vi tänka oss alltid möjligheten för den, som icke vill betala denna skatt, att utan vidare — enligt mitt förmenande till fördel för sig själf — undandraga sig den. Så är icke fallet med svagdrickat. Man har således icke rätt att säga, att man genom förslaget uppställer en princip, som, om den än från rent skattefinansiell synpunkt är riktig, dock nödgar att lägga skatt på en vara, som har sin förbrukning just bland de allra fattigaste. Därtill kommer, att det kungliga förslaget stämmer med den etiska sidan af skattekravet, nämligen nykterhetssakens främjande. Ty just genom den skillnad, som nu göres mellan maltdrycker af olika slag, blir det möjligt att nå det så länge af nykterhetsvännerna eftersträfvade målet att med en bestämd, fixerad alkoholgräns mellan svagdricka och starkare maltdrycker bereda möjlighet för en försäljningslag, där de svagare maltdryckerna kunna helt och hållet frigifvas. Å andra sidan kan då också hänsyn tagas till nödvändigheten att ölet, såväl som redan nu bränvinet, ställes under en mera *restriktiv* lagstiftning.

Som landet nu ligger, tvekar jag, herr talman, icke ett ögonblick att tillstyrka bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde herrar *Waldenström, Ericsson* i Ofvanmyra, *Larsson* i Lund, *Biesert, Lindgren* i Örebro, *Berggren, Collvin, Lindgren* i Islingby, *Jansson* i Bråten, *Forssell, Ström* i Transtrand, *Bromée* i Billsta, *Persson* i Arboga, *Jansson* i Djursåtra, *Wallis, Pettersson* i Södertälje, *Wawrinsky* i Saltsjöbaden, *Berg* i Stockholm, *Sandquist, Persson* i Tällberg, *Johanson* i Mossebo, *Höjer, Olsson* i Älfvalsåsen, *Hansson, Räf, Eriksson* i Lindehult, *Sternner, Olsson* i Viken, *Segerdahl, Gustafsson* i Mjölby, *Broström, Svensson* i Skyllberg, *Johansson* i Stora Mellby, *Brock, Andersson* i Baggböle, *Täcklind, Ohlsson* i Halmstad, *Roos, Reuter-skiöld* och *Hjärne*.

Herr Månsson: Herr talman, mine herrar! Jag har länge varit af den åsikten, att det alkoholstarka ölet borde beskattas,

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.
(Forts.)

och jag har ansett det för ett fel hos oss, att så icke skett. Ty då man ser, huru mycket det mishushållas med denna vara, och huru mycket ondt den åstadkommer, kan man icke annat än tycka, att det är besynnerligt, att staten låtit detta passera utan att i någon mån söka att åtminstone lägga skatt på denna vara. Men man har aldrig kunnat komma längre än till denna tanke. Det har många gånger talats om det och man har många gånger tänkt, att vi borde slå in på en sådan bog. Nu ligger saken före, nu finnes det möjlighet för den. Och det vore besynnerligt säger jag, om vi icke skulle kunna enas och få till stånd en lagstiftning i detta afseende.

Jag har egentligen icke hört något bestämdt skäl för afslag. Ingen har kunnat säga, att detta är en absolut nödvändighetsvara, som måste finnas och som det vore orätt att beskatta. Jag har egentligen icke hört något annat skäl än det, att vi icke behöfva pengarna, statskassan har tillräckligt ändå. Men äfven den talare, som främst ville ställa sig på en sådan ståndpunkt, erkände, att det fanns brist; vi behöfva låna till driftkapital till järnvägens rullande materiel. Kan det vara riktigt att låna till driftkapital?

Vidare har redan från början af riksdagen starkt framhållits, att inkomsterna äro af regeringen för högt beräknade, och att man icke kan hoppas, att man skall få det resultat, som beräknats i den kungl. propositionen. Min tro är, att så kommer att ske. Ty det är tydligt, att de förhöjda skatter, som redan antagits, i många hänseenden skola bidraga till minskning i förbrukningen; och det verkar också minskning i statsinkomsterna. När därtill kommer, att herr statsrådet och chefen för kungl. finansdepartementet har upplyst, att det blir en väsentlig minskning i de beräknade inkomsterna, t. ex. af hvitbetssockertillverkningsafgiften och dylikt, och att af Riksdagen beviljade förslagsanslag blifvit öfverskridna med omkring 4 $\frac{1}{2}$ milljoner, hvilken brist är från år balanseras, så borde vi kunna vara öfverens om, att den nu föreslagna skatten verkligen är behöflig för att få debet och kredit att gå ihop.

Vi behöfva således icke tala om att ställningen är så lysande, utan jag tror, att vi få reducera det stora talet om våra lysande finanser. Jag har hört det så många gånger; när det har passat, så har man dragit fram det. Men när man kommit till slutresultatet, har man alltid fått låna långt mer än vi tänkt. Och så blir det nog nu också.

Låt oss taga saken sådan den är och se efter, om det är rätt eller icke, att denna vara beskattas. Jag får då säga, att det kan icke falla mig in att anse, att det vore i minsta mån rättfärdigt, utan tvärtom myckes illa gjordt att vilja hafva skatt på svagdricka, en nödvändighetsvara som hvarje man måste hafva. Det vill jag icke vara med om att beskatta. Men däremot detta alkoholstarka öl, hvilken fara för vår ungdom och vårt folk är icke det!

Nu kan det vara fråga om, hvilken ståndpunkt man bör intaga, då man vill, att något skall göras. Jag tycker, att det är riktigt, att denna kammare ställer sig på utskottets ståndpunkt. Första Kammaren har, som vi veta, tagit herr Weinbergs reserva-

tion, sålunda den som mest öfverensstämmer med herr Lyckholms motion om att lägga skatt på allt malt, således äfven på det, som afverkas i svagdricksbryggerier. Denna motion innehåller vidare en sänkning af skatten till 12 öre pr 100 kg., börjande med lägre siffror 5, 7 o. s. v. i stark progression. Jag anser, att det skall kunna gå mycket väl att få en sammanjämkning på det sätt, att Första Kammaren släpper den principen att beskatta svagdrickat, och att vi kunna mötas i fråga om siffrorna. Då jag önskar, att så skall gå, och då jag har hopp om att kammaren icke nu vill kasta från sig möjligheten att få skatt på malt, som innehålles i detta starka öl, anhåller jag, att få yrka bifall till bevillningsutskottets betänkande.

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.
(Forts.)

Häruti instämde herrar *Persson* i Hult, *Lundell*, *Pettersson* i Tjärsta, *Mallmin*, *Lindvall*, *Wallentin*, *Johansson* i Valared, *von Schéele* och *Johansson* i Mellbyn.

Herr Olsson i Stockholm: Herr talman, mine herrar! Den princip, som herr vice talmannen för en stund sedan uttalade sig för, nämligen att man icke bör i onödan pålägga någon skatt, är en klok och riktig princip, och jag vill i detta hänseende till fullo instämma med honom. Men det kan ju å andra sidan icke bestridas, att herr finansministern framlagt skäl, som alldeles tydligt visa, att den nu ifrågavarande skatten icke kan undvikas, med mindre man vill beträda lånevägen särskildt för det ändamål, som herr vice talmannen angaf, nämligen inköp af rullande materiel för järnvägarne. Men om det är så, att man icke kan undvika denna skatt, om man i alla händelser måste erkänna, att densamma måste komma ett följande år, äfven om den icke redan i år är ovillkorligen nödvändig, då förefaller det mig alldeles klart, att man icke kan komma till något annat resultat än att ansluta sig till utskottets förslag. I detta är fastslagen en riktig och viktig princip, nämligen skattefrihet för svagdricka, och denna princip är enligt mitt förmenande så viktig, att man icke i onödan bör äfventyra, att, när maltskatten en gång måste beslutas, ett förslag baserat på en annan princip än skattefrihet för svagdricka må af Kungl. Maj:t komma att framläggas. Om förslaget nu afslås af denna kammare, kan måhända Kungl. Maj:t blifva tveksam om hurudan ställningen är, och då kan — jag ber att få betona det — med hänsyn till att i Första Kammaren fattats ett beslut i alldeles motsatt riktning, den viktiga princip äfventyras, som i det nu föreliggande förslaget är af Kungl. Maj:t framlagd. Såsom af de två sista talarne framhållits, tror äfven jag, att, i fall utskottets förslag antages af denna kammare, en sammanjämkning blir möjlig mellan detta förslag och det af Första Kammaren fattade beslutet, en sammanjämkning, som gifvetvis kommer att gå ut på bibehållande af skattefrihet för svagdrickat samt en nedsättning af skatten på öl, hvori jag för min del icke kan se någon olägenhet, utan snarare tvärtom en fördel. Om kammaren däremot afslår utskottets förslag, blir situationen den, att en gemensam votering kommer att

Ang. tillverkning och beskattning af maltdrycker.

(Forts.)

äga rum angående herr Weinbergs m. fl. reservation — hvilken i hufvudsak ansluter sig till herr Lyckholms förslag. Hvad resultatet af en sådan gemensam votering kommer att blifva, vet man emellertid icke, och äfven ur den synpunkten synes mig Andra Kammaren böra ställa sig på utskottets ståndpunkt. Då har Andra Kammaren uttalat sig för den riktiga principen och Kungl. Maj:t vet då, hvad Andra Kammaren tänker i denna fråga. Är det så att en sammanjämkning sedermera kan ske, så har man med en lägre skattesats för öl dock fått antagen principen om skattefrihet för svagdricka samt en bestämd och länge eftersträfvad skillnad mellan öl och svagdricka. Är det återigen så, att en sammanjämkning icke kan äga rum, har i alla fall kammaren uttalat sig för den riktiga principen, och då kan icke gärna vid en kommande riksdag något förslag till maltskatt framläggas på annan basis än den, hvarpå det kungl. förslaget i år är byggdt.

Ur hvilken synpunkt jag således än ser frågan, finner jag för min del, att det är klokast att nu bifalla utskottets förslag, och på de grunder, som jag nu anfört, ber jag att få yrka bifall till det samma.

Herr Eriksson i Elgered: Blott ett par, tre ord. — Då man begär, att en strängare lagstiftning och mera restriktiva åtgärder måtte vidtagas med afseende å försäljning af öl och andra starkare maltdrycker i vårt land, mötes man alltid af den invändningen, att något sådant icke är möjligt, därför att ölet är sammankoppladt med svagdrickat, och att lägga hinder i vägen för ölets försäljning vore detsamma som att inskränka handeln med svagdricka. Därför ha nykterhetsvännerna kommit till det resultat, att det vore bäst att få en bestämd skillnad mellan starkare maltdrycker och svagare sådana. Detta är nu nykterhetsvännernas åstundan. Å andra sidan vill regeringen, som behöfver skatter, att en skatt måtte äsättas malt. Uppenbarligen föreligger alltså här emellan nykterhetsvännernas intressen å landsbyggden och regeringens intressen en kompromiss, genom hvilken båda parterna skulle vinna. Regeringen har löst frågan så, att den har föreslagit, att det skall finnas dels skattepliktiga bryggerier utan någon särskildt fastslagen gräns, dels icke skattepliktiga bryggerier för svagare maltdrycker, d. v. s. sådana, som icke innehålla mer än $2\frac{1}{4}$ volymprocent alkohol eller 6 procent extrakthalt. Skulle vi då, mina herrar, när finansministern tydligt visat, att denna skatt är behöfelig för statsverket, från nykterhetsvänlig synpunkt afslå densamma? Det kan jag för min del icke vara med om, och därför yrkar jag bifall till den nu föreliggande 2:a paragrafen.

Härmed var öfverläggningen slutad. I öfverensstämmelse med de yrkanden, som därunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner: 1:o) på godkännande af utskottets förslag till ifrågasvarande paragraf; 2:o) på afslag å berörda förslag och bifall i stället till det af herr Lyckholm under öfverläggningen framställda yrkandet, 3:o) på afslag å utskottets förslag och bifall till det af

herr Lindblad under öfverläggningen framställda yrkandet samt 4:o) på afslag å utskottets berörda förslag. Herr talmannen ansåg förstnämnda proposition vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, upptog herr talmannen för bestämmande af kontrapositionen å nyo de öfriga yrkandena, af hvilka det, som afsåg afslag å utskottets förslag, nu förklarades hafva flertalets mening för sig. Men jämväl i fråga om kontrapositionen äskades votering, i följd hvaraf, och sedan till kontraposition i denna votering antagits det under 2:o) omförmälda yrkandet, nu först uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen angående bevillningsutskottets förevarande förslag till 2 § i förordning angående tillverkning och beskattning af maltdrycker antager yrkandet om afslag å berörda förslag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit det af herr Lyckholm under öfverläggningen framställda yrkandet.

Den votering, som anställdes enligt denna voteringsproposition, utföll med 142 ja mot 76 nej; hvadan propositionen för hufvudvoteringen erhöll följande af kammaren godkända lydelse:

Den, som vill, att kammaren godkänner bevillningsutskottets förevarande förslag till 2 § i förordning angående tillverkning och beskattning af maltdrycker, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit utskottets berörda förslag.

I hufvudvoteringen afgåfvos 159 ja-röster mot 57 nej-röster; och hade kammaren alltså godkänt utskottets förslag till 2 §.

Härefter blef på hemställan af herr talmannen den vidare handläggningen af förevarande betänkande uppskjuten till kl. 7 e. m., då detta sammanträde enligt utfärdadt anslag komme att fortsättas.

Kammarens ledamöter åtskildes häruppå kl. 4,34 e. m.

In fidem
Herman Palmgren.